

kruciata - starý český výraz pre *krížovú výpravu*
krucifix - z lat. crucifigo – „upevňujem na kríž“

Baleka: *latinský kríž* s plastikou ukrižovaného *Krista*, rovnako aj maľovaná verzia; jeden z *eschatologických* symbolov; v *kresťanskom umení* zobrazenie vrcholnej témy *Ukrižovania*; jedno z najrozšírejších zobrazení vo všetkých druhoch monumentálneho aj užitého umenia; v ranom stredoveku Kristus nebol zobrazovaný na *kríži* (smrť na kríži bola v *antike* potupná) > predstava ukrižovania vyjadrená krížom a *vítaným vencom* (4.st.); od 6.st. rozšírený motív o postavu ukrižovaného Krista a kríž sa mení na krucifix; napriek tomu boli krucifixy (zo *slonoviny*, *kovu*, *iluminované*) až do *karolínskeho* obdobia (2.pol.8.-poč.9.st.) zriedkavé; od 9.st. počas *byzantského* vplyvu sa objavuje *obrazový typ* Krista s *tříňovou korunou* (pozri *Trpitel*); od 14.st. *naturalistické* zobrazenie (pozri *morový krucifix*); *renesancia* zdôrazňovala telesnú ušľachtilosť Ukrižovaného, barok dynamiku a dramatickosť a pridával vedľajšie motívy: *Mária modlievajúca*, *Veronika s rúškom* (pozri *sudarium/potné rúško*, *veraikon*), obrátenie rímskeho stotníka (pozri *Longinus*, *svätec jazdecký*), *Mária Magdaléna* apod.; motív sa udržal dodnes a často využitý aj na spoločenskú kritiku (*G. Grosz*, *F. Masereel*, *O. Kokoschka*, *O. Dix*, *L. Beneš*); pre krucifix sa používa aj názov *Kristus na kríži*; pozri *nadpisová páska*, *titulus*, *Volto Santo*; *Mária Magdaléna*; *Majster matejovského krucifixu*; *Scholastika*, *Alexamenos graffiti*

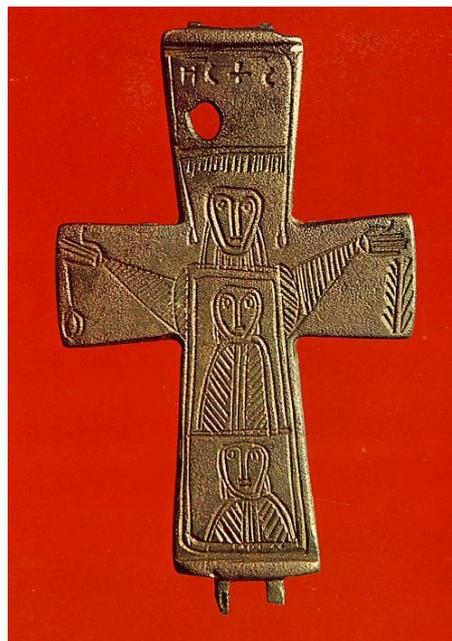
http://oc.wikipedia.org/wiki/Fichi%C3%A8:Crucifixion_ch%C3%A2sse_saint_Calmin_Mozac.jpg

http://oc.wikipedia.org/wiki/Art_roman%C3%ADc

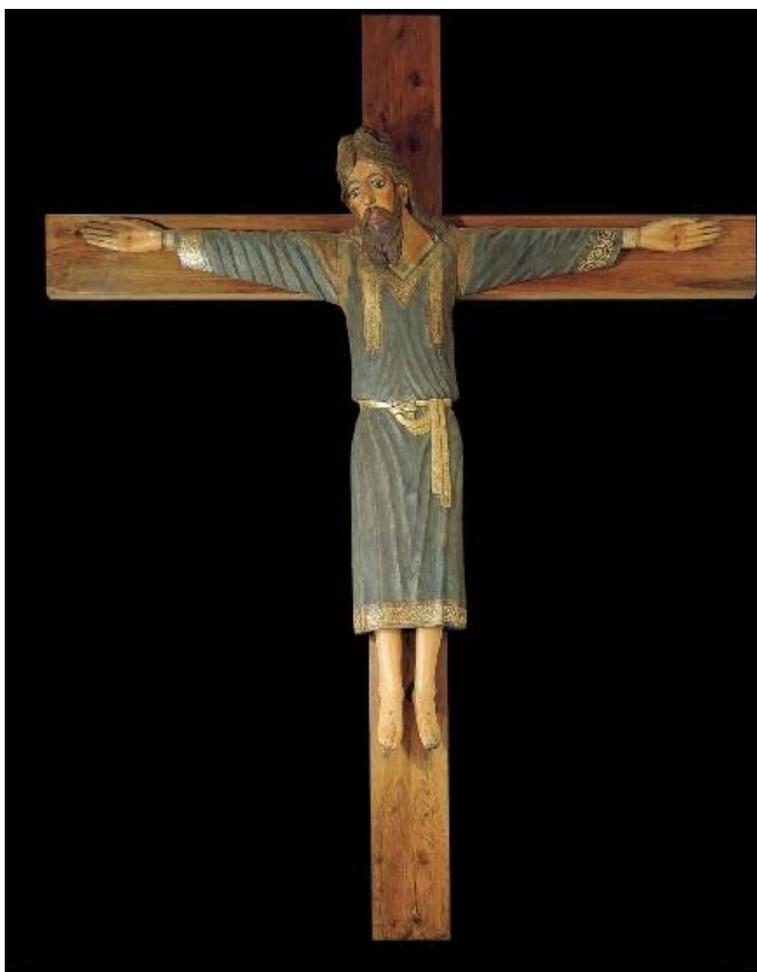
<http://www.unicaen.fr/mrsh/craham/revue/tabularia/print.php?dossier=dossier8&file=03venard.xml>

https://www.google.sk/search?q=A.+Van+Dyck:+Crucifixion&esqv=2&biw=1849&bih=995&tbm=isch&imgil=0VS4H_DDaMbwTM%253A%253BNK838XRhXbArjM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fcommons.wikimedia.org%25252Fwiki%25252FFile%25253AAnthony_van_Dyck_-_Crucifixion_-_WGA07434.jpg&source=iu&pf=m&fir=0VS4H_DDaMbwTM%253A%252CNK838XRhXbArjM%252C_&usg=__XGeOQLy9TEA4UutJF9P2LzErB3o%3D&ved=0CDMQyjc&ei=FMV8VMG7BsLW7AaDzIHwCQ#facrc=&imgdii=0VS4H_DDaMbwTM%3A%3BAMdtDhzyO_9LvM%3B0VS4H_DDaMbwTM%3A&imgrc=0VS4H_DDaMbwTM%253A%3BNK838XRhXbArjM%3Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwikipedia%252Fcommons%252Fa%252Fa0%252FAnthony_van_Dyck_-_Crucifixion_-_WGA07434.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fcommons.wikimedia.org%252Fwiki%252FFile%253AAnthony_van_Dyck_-_Crucifixion_-_WGA07434.jpg%3B935%3B1200

<http://synchronicobjects.tumblr.com/post/73121974108/christ-on-the-cross-jan-lievens-c-1631-oil-on>

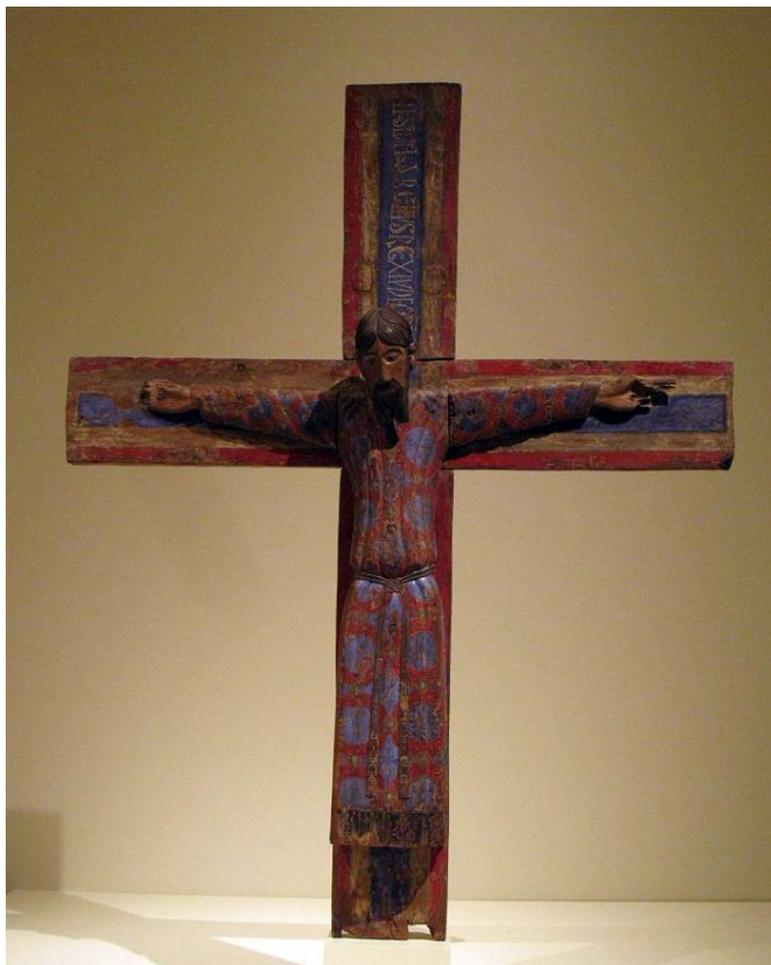
Závesný kríž (Veľká Morava, 8.-9.st.)
Závesný kríž (Veľká Morava, 8.-9.st.)

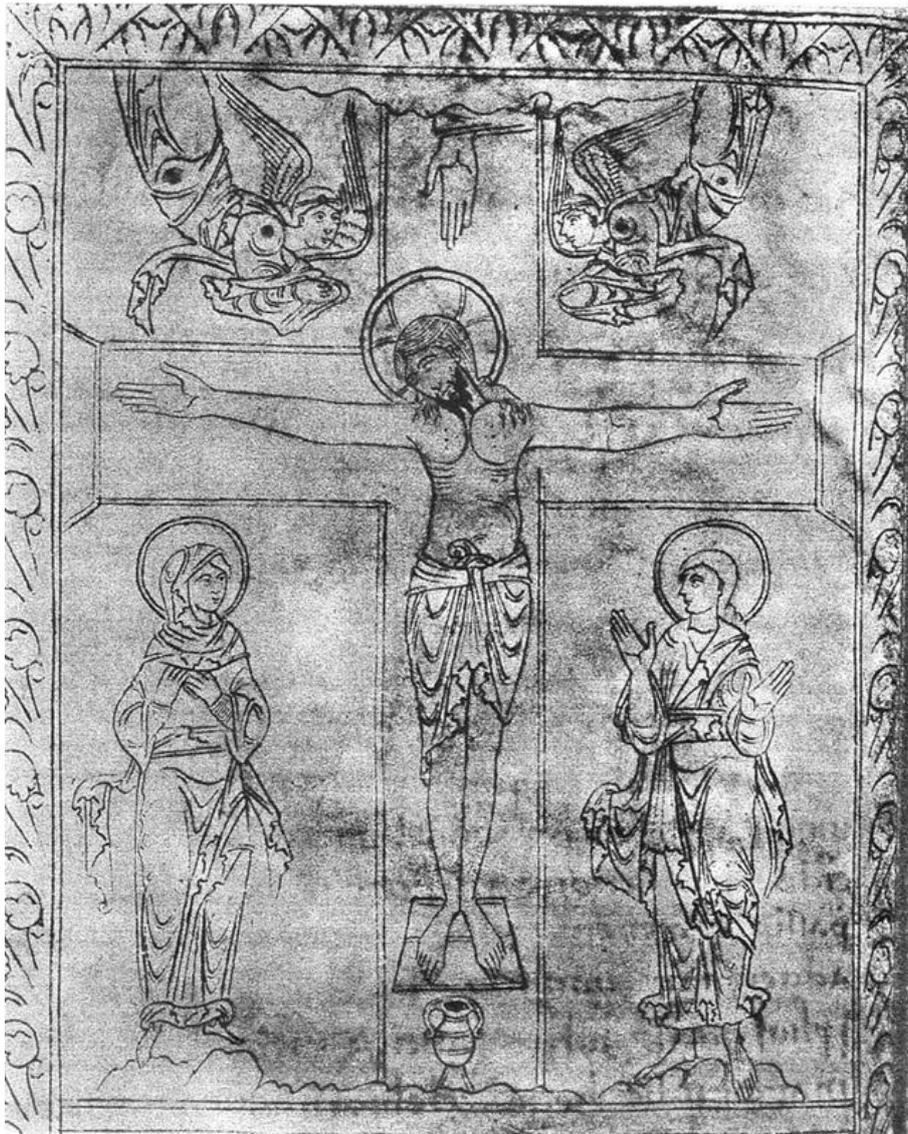
Volto Santo Sansepolcro (katedrálna Bazilika Sansepolcro, 9.st.)

Majestát Batlló (pol. 12 st.)

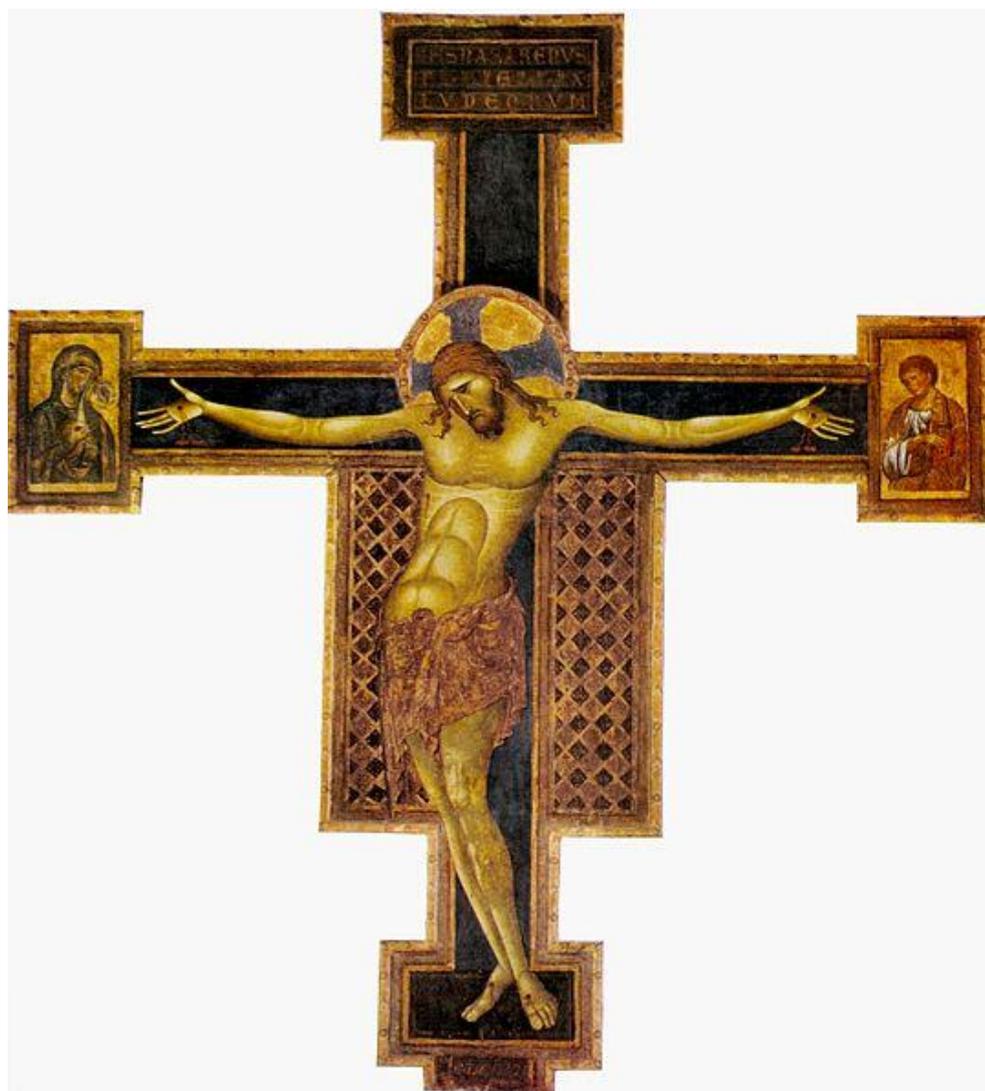
Majestát Batlló (volto santo, 12.st.)

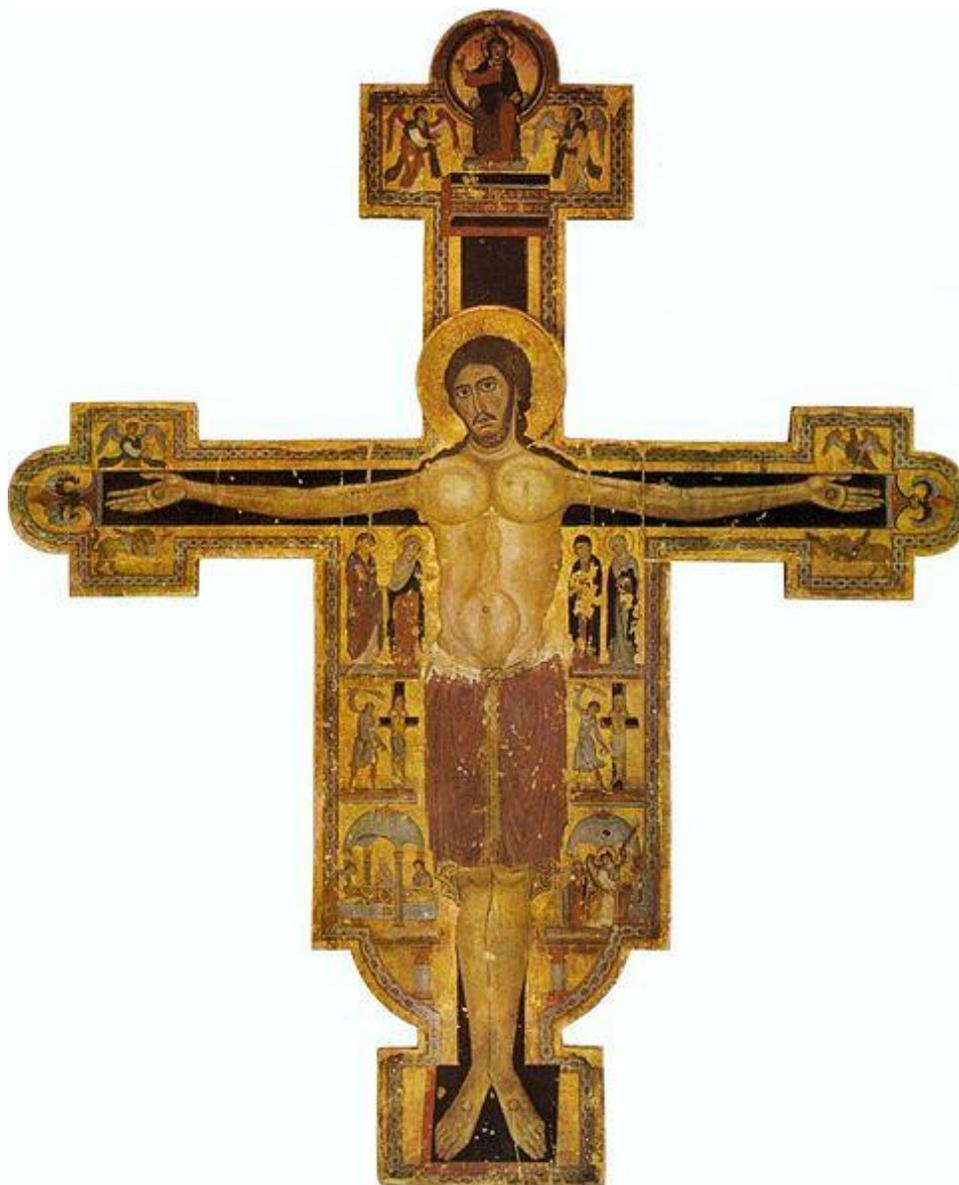
Autor neznámy: Kalich v stopách Spasiteľa (miniatura Sherbornského pontifikálu, neskoré 10.st.)

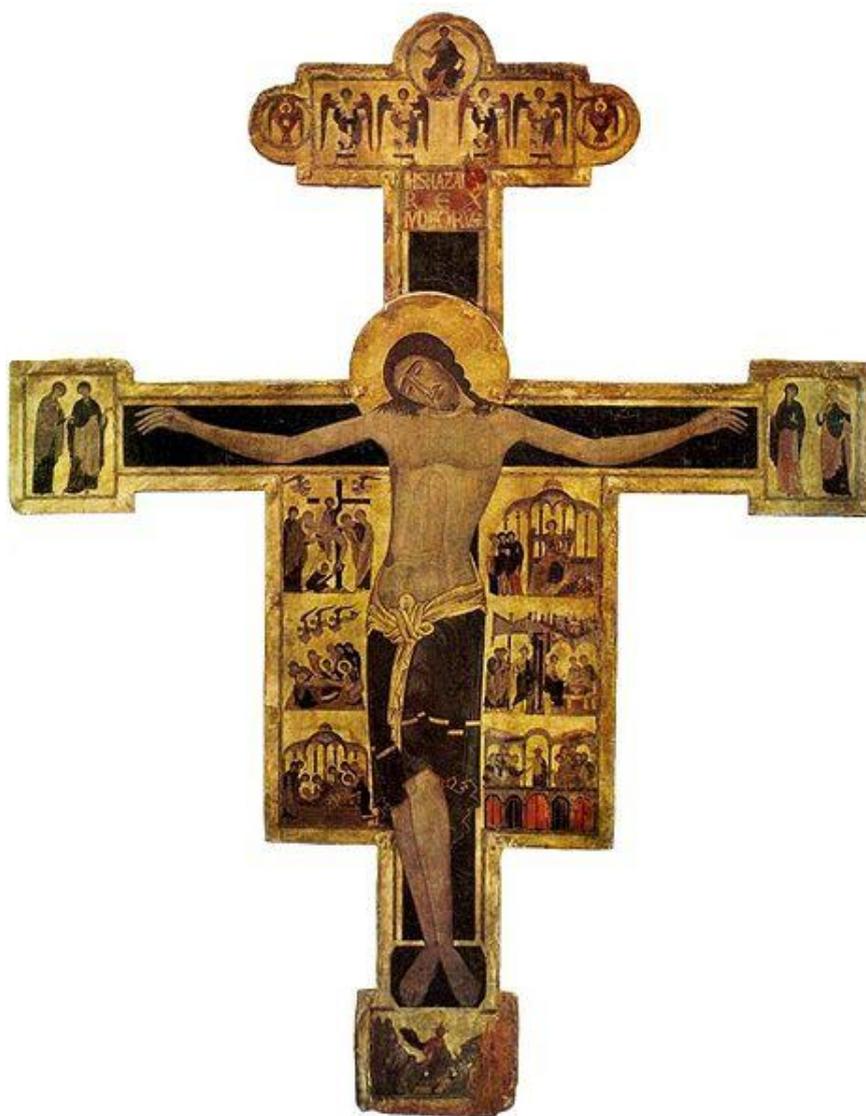
Anonymný majster z Luccy: Krucifix (1175-1200)

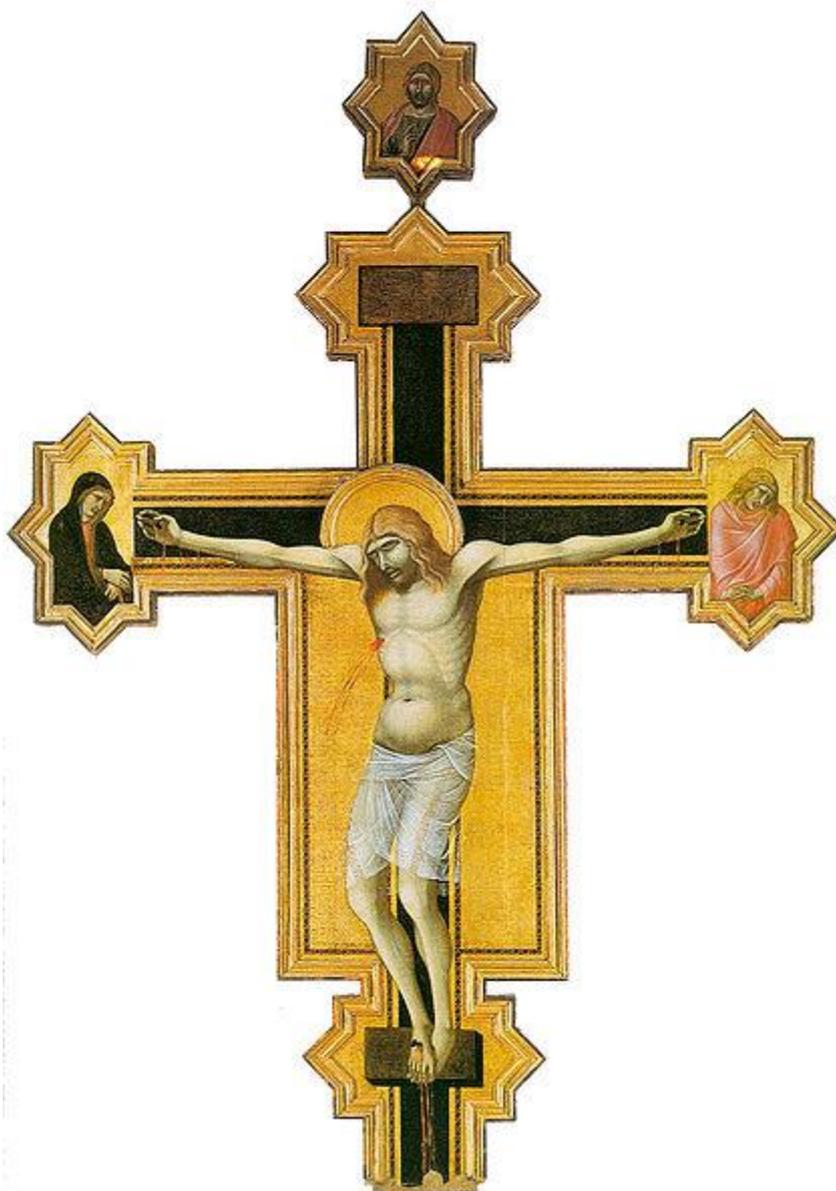
G. Pisano: Krucifix (1250)

Maľovaný krucifix z Luccy (pol. 12.st.)

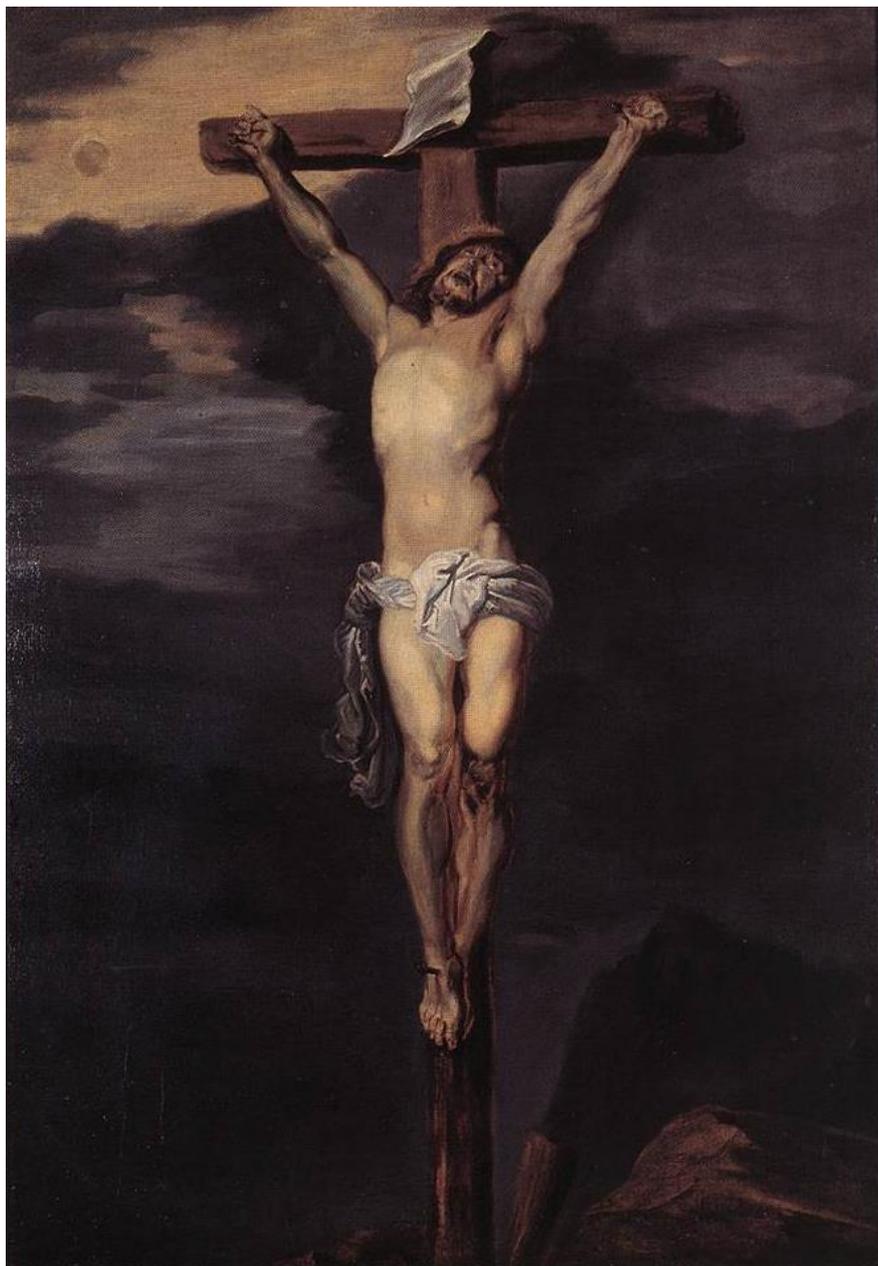
Byzantský Majster krucifixu v Pise (1200)

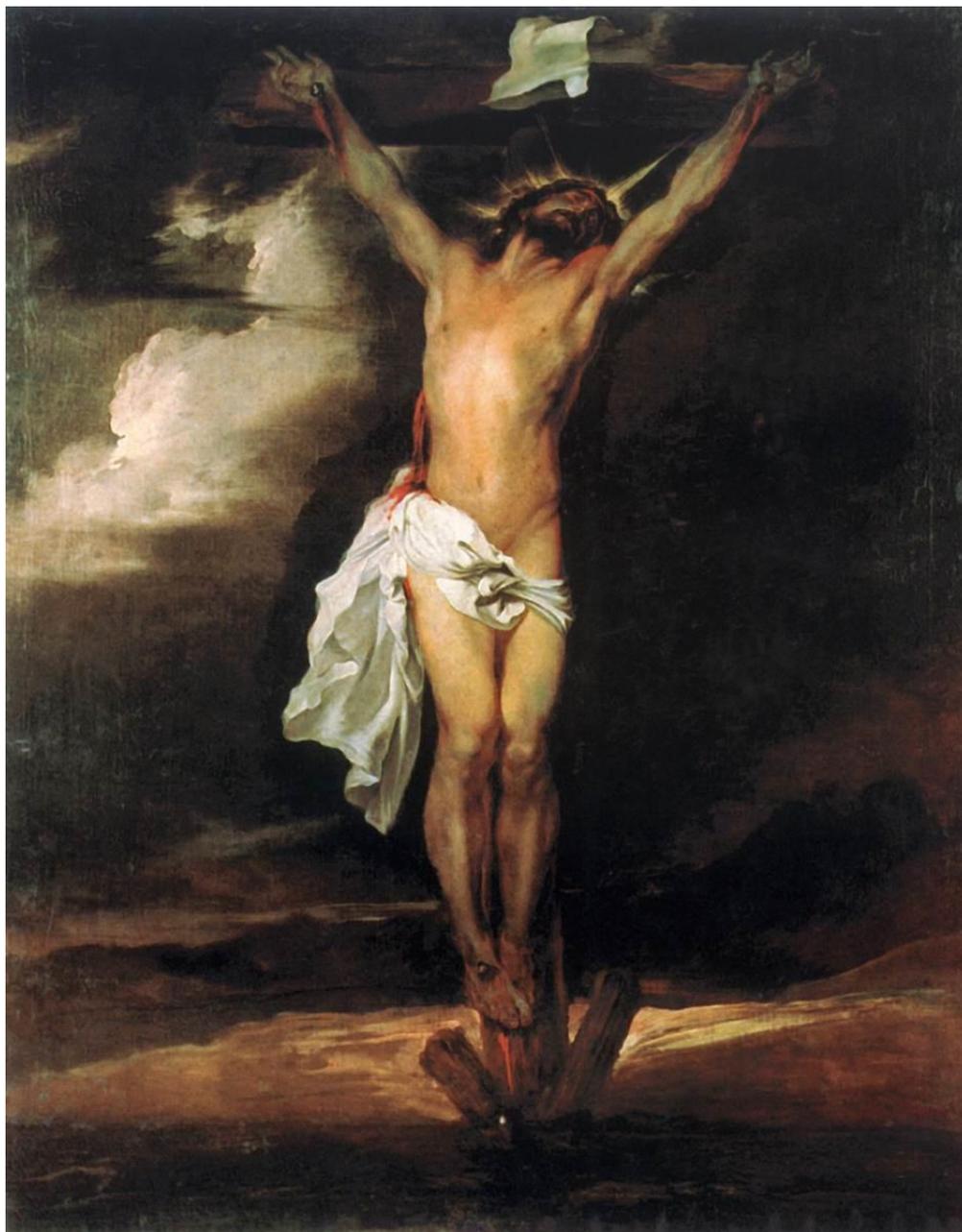
P. Lorenzetti: Ukrižovanie (1320)

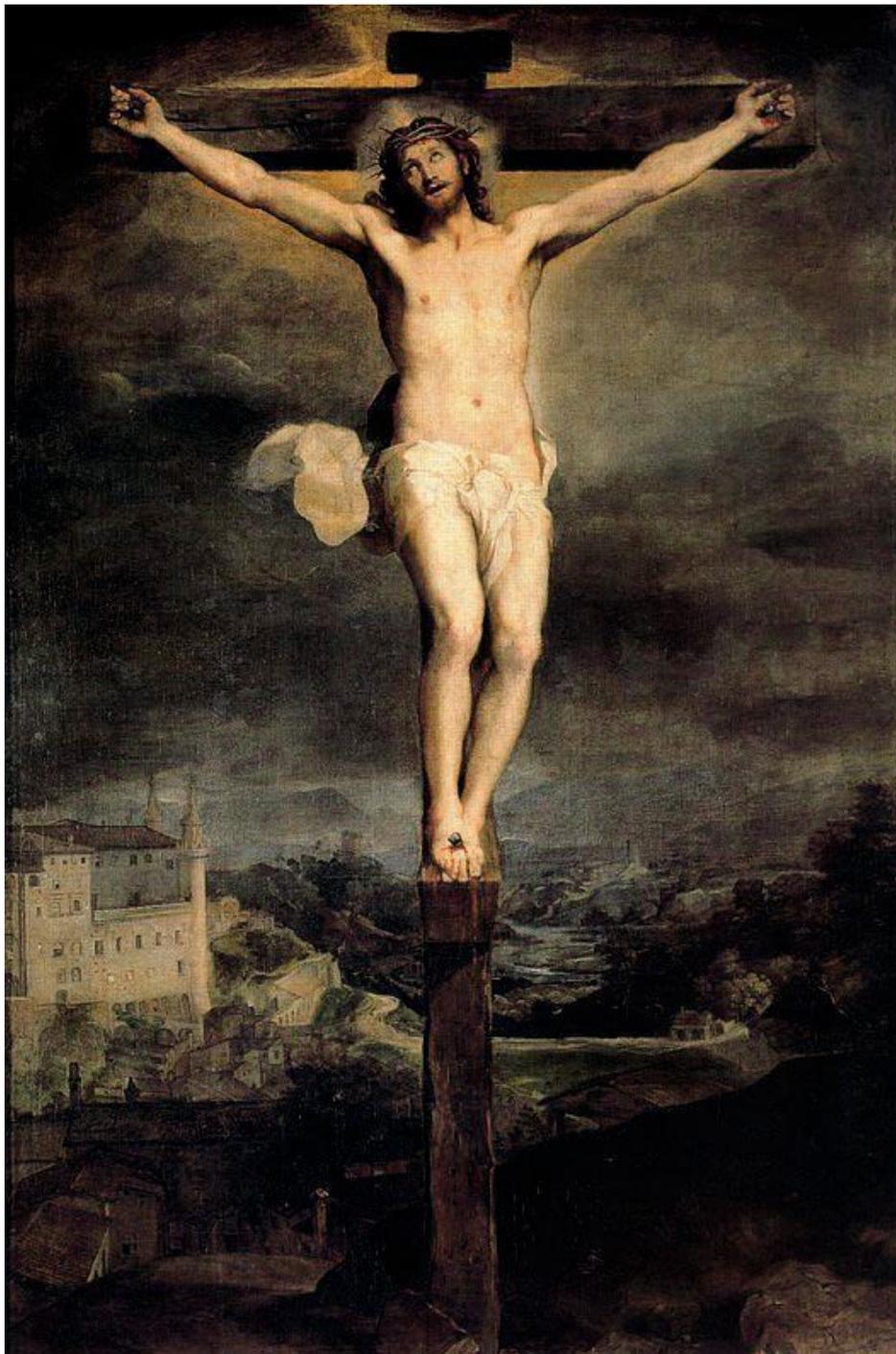
C. Galle I podľa A. Carracci: Sv. Hieronymus sa modlí pri strome (16.-17.st.)

A. Van Dyck: Kristus na kríži (17.st.)

A. Van Dyck: Krucifix (1622)

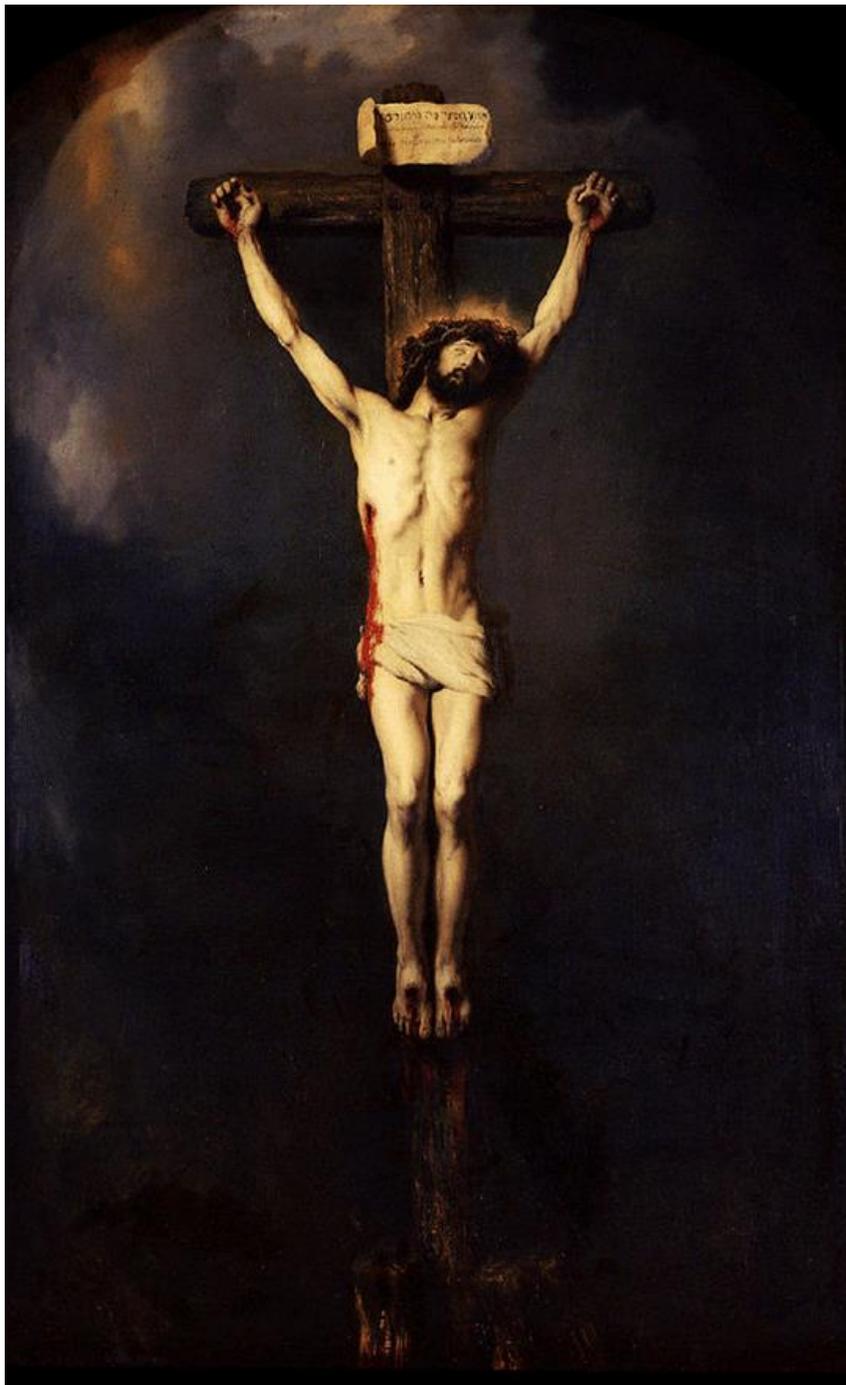
F. Barocci: Kristus na kríži (16.-17.st.)

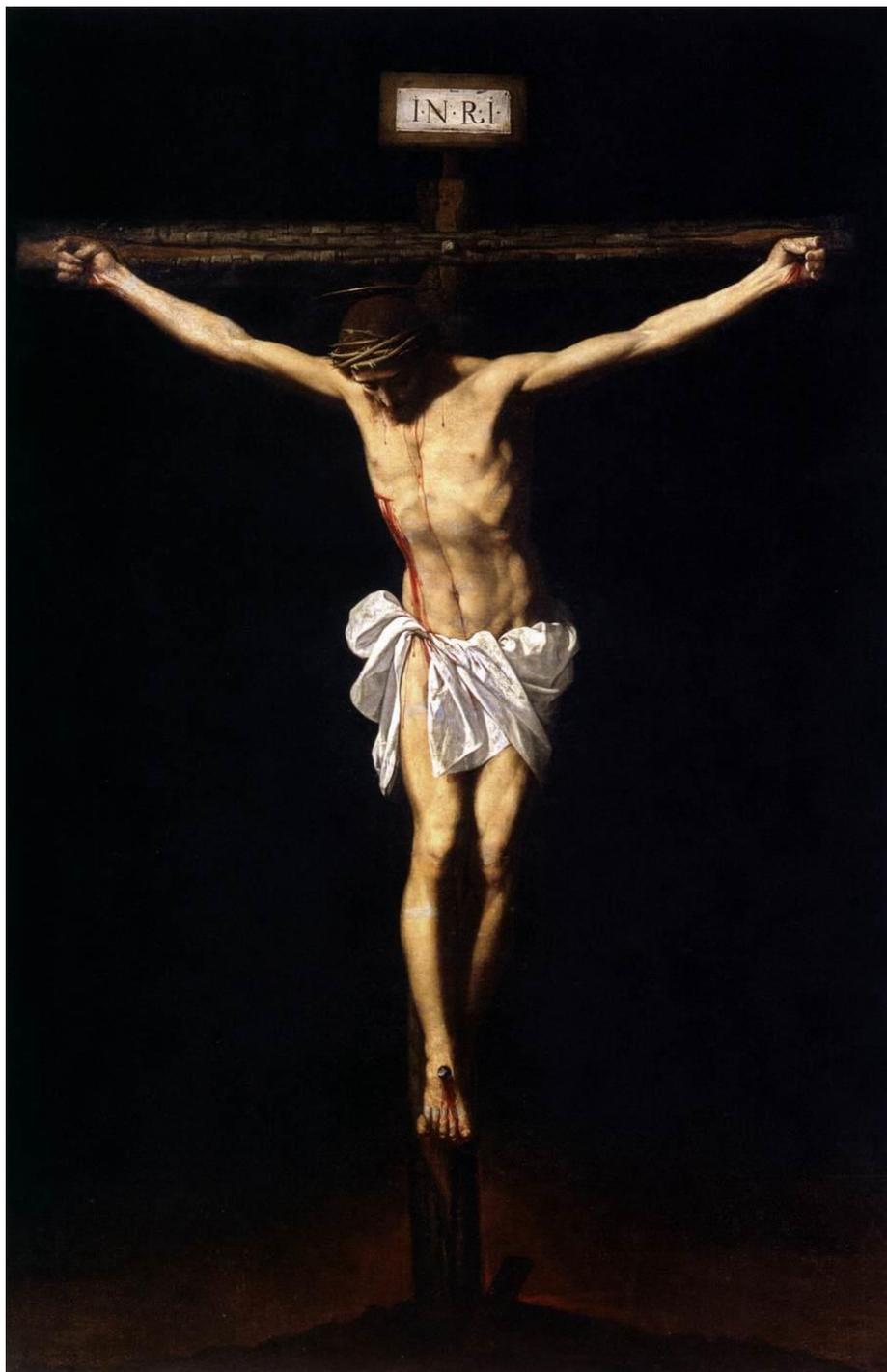
J. A. Backer: Kristus na križi (1631)

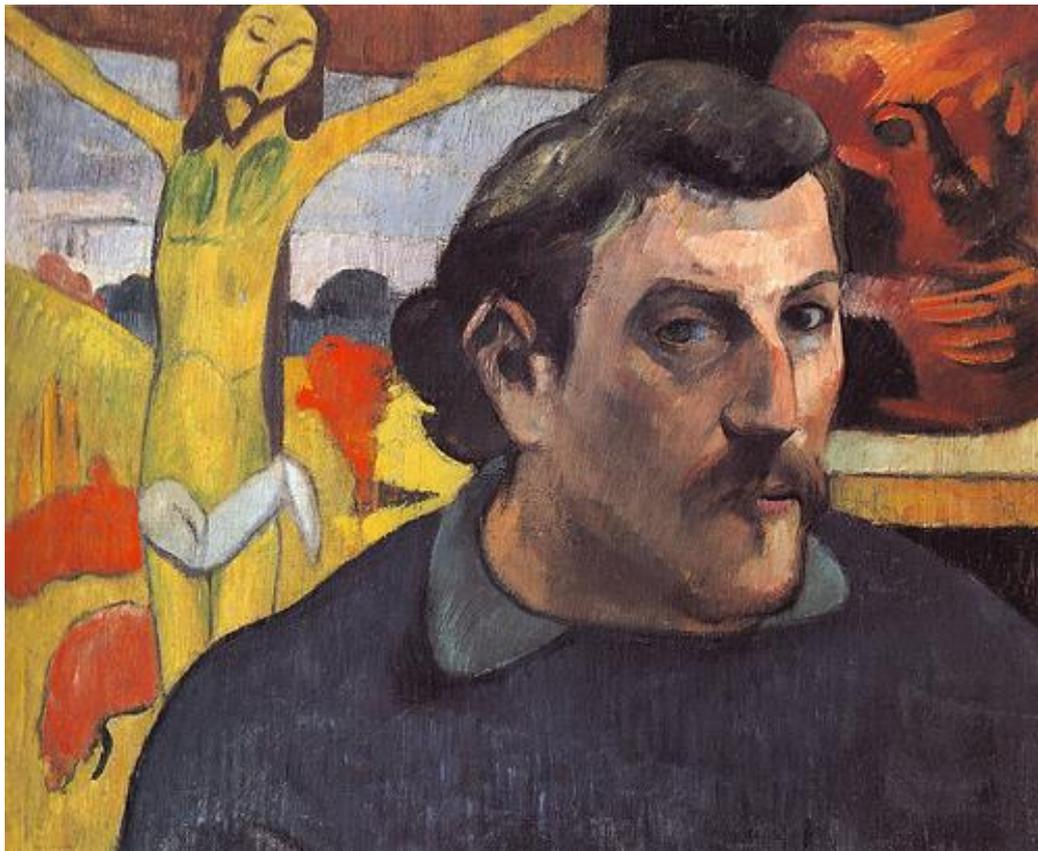
A. Nardi: Kristus na kríži (17.st.)

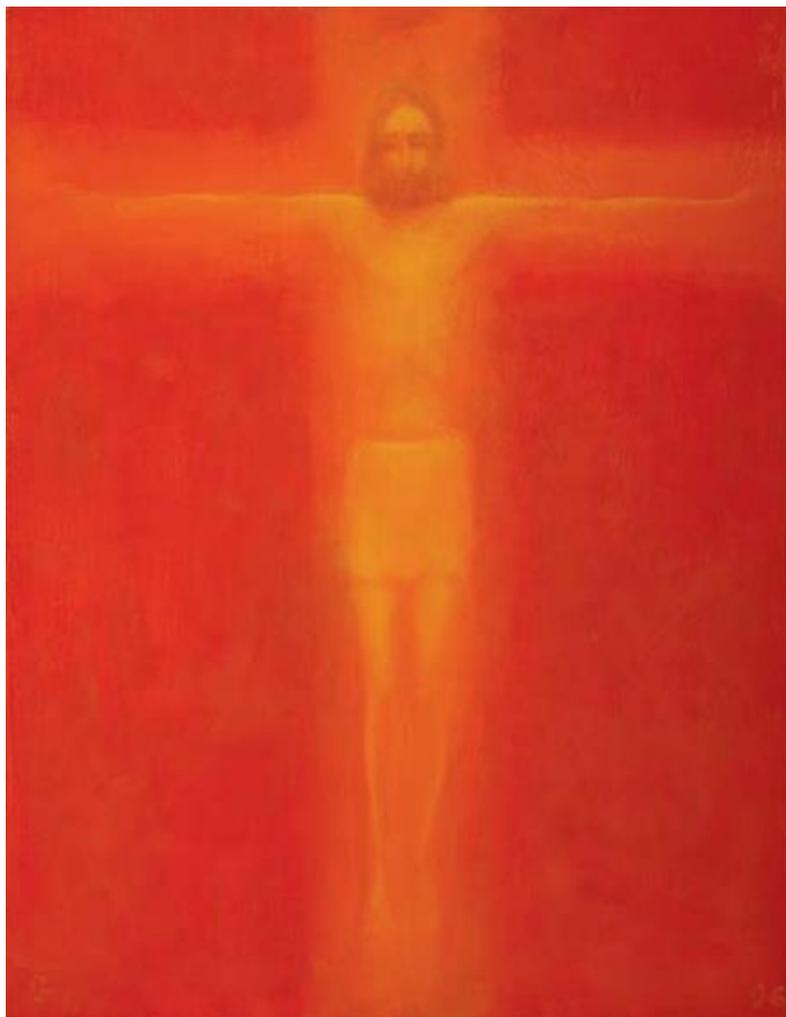
J. Lievens: Kristus na križi (17.st.)

A. Cano: Ukrižovanie (1636-1638)

P. Gauguin: Autoportrét so žltým Kristom (1889-1890)

L. Záborský: Ukrižovaný

Slovenský rezbár okolo 1500, Neznámy rezbár: Ukrižovaný z Krupiny (okolo 1515)

krucifix morový - *naturalistické* zobrazenie *Krista* na krucifixe (14.st.); vplyv *mystických* učení a predovšetkým epidémie *čiernej smrti*, ktorá zasiahla Európu v 14.st.

Krug Ludwig - (†1532); norimberský rytec, sochár, dizajnér, zlatník a kováč

<http://www.answers.com/topic/ludwig-krug-1>

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Ludwig_Krug

<http://art.famsf.org/ludwig-krug>

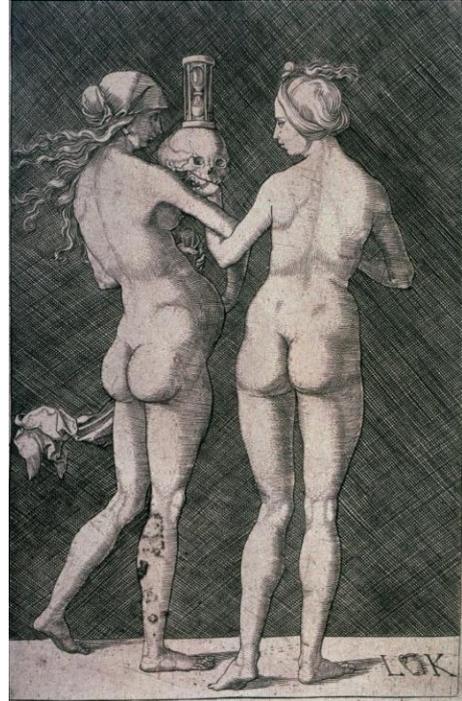
<https://www.google.sk/search?q=Krug+Ludwig&espv=2&biw=1858&bih=952&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=Q4AIVLfgIqHQygP3sIHgDQ&ved=0CB4QsAQ>

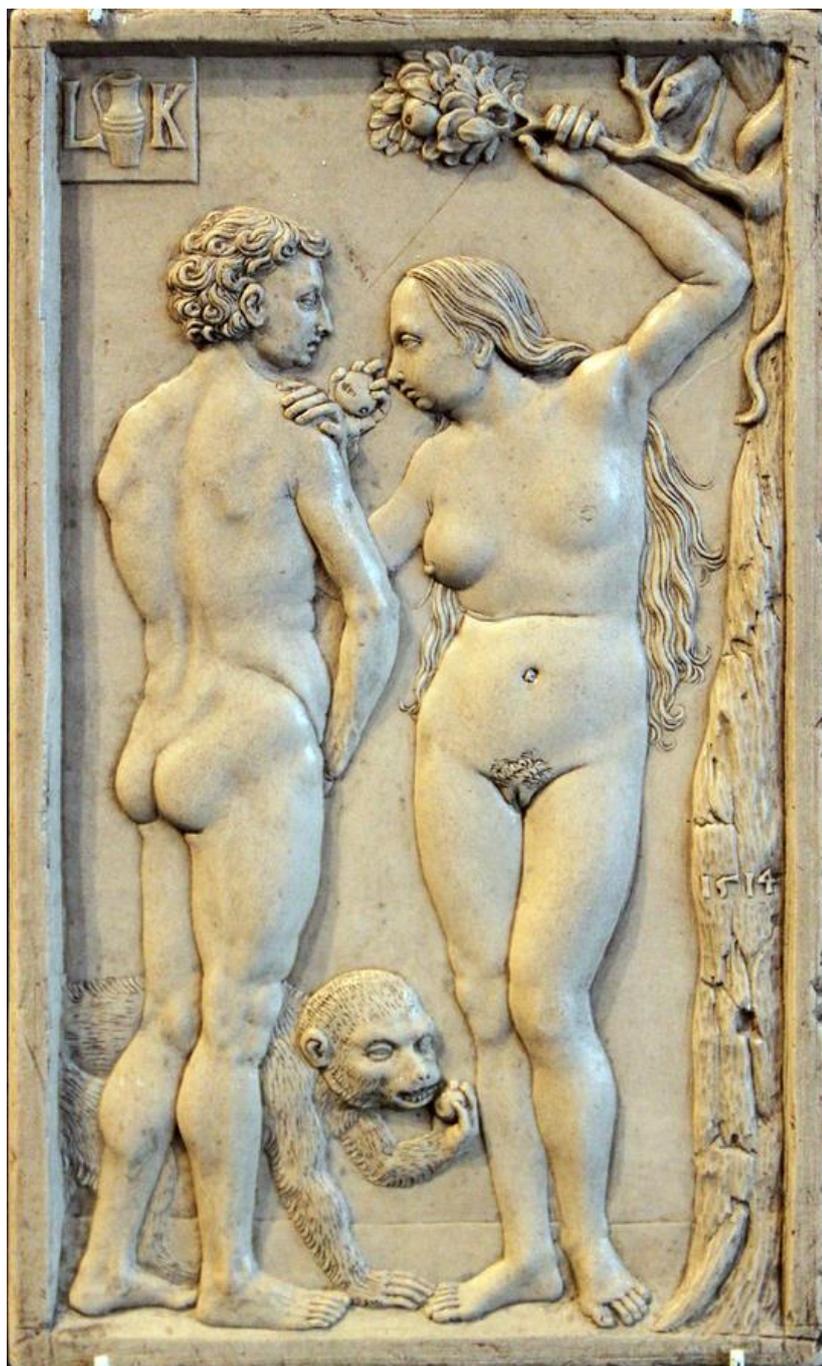
<https://www.google.sk/search?q=Ludwig+Krug&espv=2&biw=1848&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB4QsARqFQoTCMiNv9Sk5cYCFUpuFAodwTYKsA&dpr=1>

L. Krug: Narodenie Krista (rytina, 1516)

L. Krug: Dve nahé ženy (rytina, 16.st.)

L. Krug: Adam a Eva. Pád človeka (solnhofenský vápenec, 1514)

L. Krug: Adam a Eva (rötlicherský mramor, 1520-1525)

kruh - 1. v matematike: uzavretá časť roviny ohraničená kružnicou; pozri horizont; elipsa, kvadratura kruhu

2. kruh, kružnica, symbol univerza, zatvorenosti, večnosti bez začiatku a konca, návratnosti kozmického dania (obeh planét, striedanie dennej a nočnej doby apod.), pokoja bez napätia a dynamiky; zahrnuje všetky geometrické obrazce (pozri symboly geometrické, pentagram), a má preto aj všetky ich významy; symbolizuje nebo, splýva s vedomím plynúceho a súčasne stojaceho času, v solárnych predstavách (pozri solárne božstvá) splýva so slnkom a svetlom; ako symbol večného bytia sa objavuje na antických náhrobkoch, v rituálnych symboloch a zobrazení rituálnych tancov (kruhové tance po obvode váz), ako svätožiara božstiev apod.; významu kruhu zodpovedá guľa; v mongolskom umení ornament z prepletených kruhov a štvorcov symbolizuje priateľstvo, silu a vytrvalosť (porovnaj olympijské kruhy); v zen-budhistickom maliarstve kruh ensō načrtnutý jedným ťahom štetca ako symbol absolútna a pravej skutočnosti

pozri mandala, nimbus, pentagram (Biedermann), kvadratura kruhu; islamské umenie, ornament geometrický, polka dot, panoráma; symbol protiatómový; prsteň, prsteň snubný, veniec adventný,

zrkadlo (Baleka), *ensó/iči ensó*; halo; IX; klenbové obrazce (Dudák); kríž keltský, kríž slnečný, svätožiara krížová; kykladská keramika, *Aión (boh)*

A. Klimo: Štvorce a kruhy III (1967)

kruh „ensó“ - *ensó*

kruh farebný - *farebný kruh*

kruh farebný Chevreulov - *Chevreulov farebný kruh*

kruh farebný Ostwaldov - *Ostwaldov farebný kruh*

kruh hrnčiarsky - *hrnčiarsky kruh*

kruh nebeský - *nebeský kruh*

kruh patečný - *patečný kruh*

kruh rozdelený horizontálou - symbol poznanej polarity celistvého *kozmu*, rozdeleného na duchovný, racionálny, osvietený horný *svet* a na svet dolný, pudový, prírodný a temný; pozri *horizontála*, *symboly geometrické*

kruh rozdelený sigmou na dve časti s čiernym bodom na bielom poli a bielym bodom na čiernom poli - čínsky symbol *univerza*, dynamickej jednoty dvoch *protikladov*, *mužského* a *ženského princípu*; mužský *aktívny* princíp *jang*, ktorého biele pole znamená energiu a smerovanie; ženský *pasívny* princíp *jin*, ktorého čierne pole znamená zotrúvanie; vo spojení dynamizovanom *sigmou* biely bod v čiernom poli značí, že ženský prvok v sebe zahrnuje aj aktívnu zložku a čierny bod na bielom poli, že aj mužský prvok nie je zbavený ženskej zložky

kruh rozdelený zvislou sigmou - symbol *kozmu* a jeho *protikladov*, *aktívnej* a *pasívnej* zložky; *sigma* vo vodorovnej polohe oddeľuje dolný *svet* od horného, *zem* od *neba*; *sigma* ako dynamický prvok symbolizuje v tomto spojení delenie vo vnútri *univerza*; pozri *symboly geometrické*

kruh s bodkou - symbol *univerza* vyjadrujúci popri *večnosti* bez *začiatku* a *konca* tiež prapríčinu všetkého (pozri *príčina*), jeho *stred* a pevnú, nehybnú *os* bytia, jeho podstatu; môže znamenať aj počiatok všetkého, tiež individualizáciu človeka, prebudenie jeho vedomia, osvietenie, ktorým sa oddeľuje od nevedomých vegetabilných síl prírody, s ktorými však ostáva svojím bytím spojený; pozri *symboly geometrické*, *bod*

kruh so vpísaným štvorcem na základne - symbol prelínania hmotného, pozemského, *pasívneho* a *ženského princípu* do *vesmíru*; pozri *symboly grafické*, *štvorec*

kruh so vpísaným štvorcem na základne rozdeleným uhlopriečkami - zahrnuje význam *kruhu*, *štvorca* a priečne položeného *rovnoramenného kríža*, symbolu *dynamickej*, duchovnej aktivity; pozri *symboly grafické*, *štvorec*

kruh s dvoma vpísanými prekríženými S - symbol *kozmu* deleného na *štyri svety*, *štyri živly* apod., jeho dynamiku vo vnútri celku a súčasne pevný *stred*, daný priesečníkom obidvoch *S*

kruh so vpísaným rovnoramenným krížom - symbol *univerza* vyjadrujúci popri *večnosti* bez *začiatku* a *konca* tiež predstavu jeho rozdelenia na *štyri svety*, *štyri živly* apod.; predstavu ich pevného spojenia a *stred* tvoreného priesečníkom *horizontály* a *vertikály*, t.j. dvoch základných princípov bytia, *horizontály* života a *vertikály* jeho duchovného vzopätia; symbolizuje statickosť, pevnosť a *nemennosť* všetkého, *harmonické* vyrovnanie; pozri *symboly grafické*

kruh so vpísaným trojuholníkom na základne - značí prestúpenie duchovného, konštruktívneho vzopätia do vesmíru; v kresťanstve symbolom trojjedinosti; zahrnuje tiež význam rovnoramenného kríža, symbolu pasívnej - rovnováhy

kruh židovský - *židovský kruh*

kruhové okno - *okno kruhové*

kruhový formát - *formát kruhový*

kruhový šach - *šach kruhový*

kruhový záver chóru - *chórový záver kruhový*

kruhy olympijské - *olympijské kruhy*

kruhy pekiel - pozri *sedem pekiel*

kručta - český názov pre *chór, tribúnu*

kručta hudobní - český výraz pre *hudobný chór*

krumpľovanie - zdobenie drahej *textílie* votkávanými, vyšívanými kovovými niťami (*zlato, striebro*), *perlami* a *drahými kameňmi*; pozri *zlatohlav, móda: gotika*

J. G. Kramer: Podobizeň zemana v slávnostnom kroji (18.st.)

krunšpát - historický termín pre *medenku*

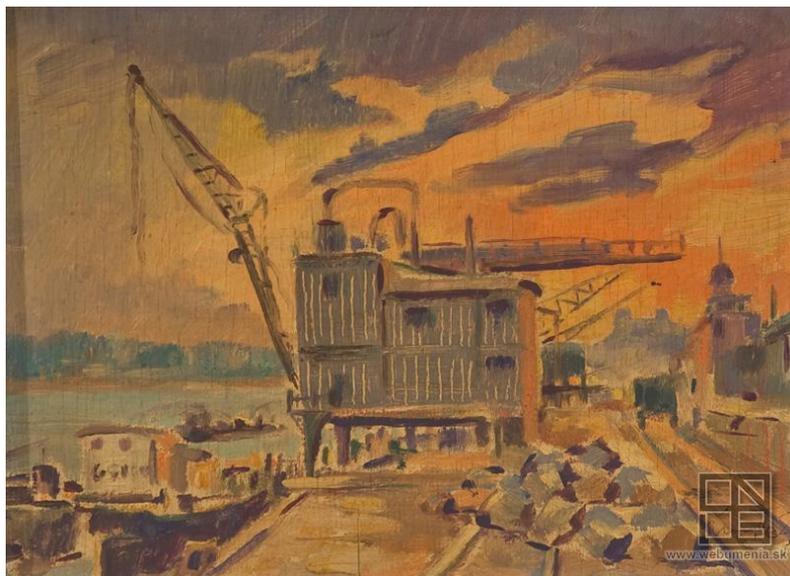
krupobitie - Biedermann v súvislosti s heslom *krokodíl*: v *antike* sa verilo, že krokodília koža pribitá na vráta domu, chránila pred *krupobitím*; pozri *pohromy*

-*Zjavenie Jána*: pozri *Zatrúbenie prvej polnice*

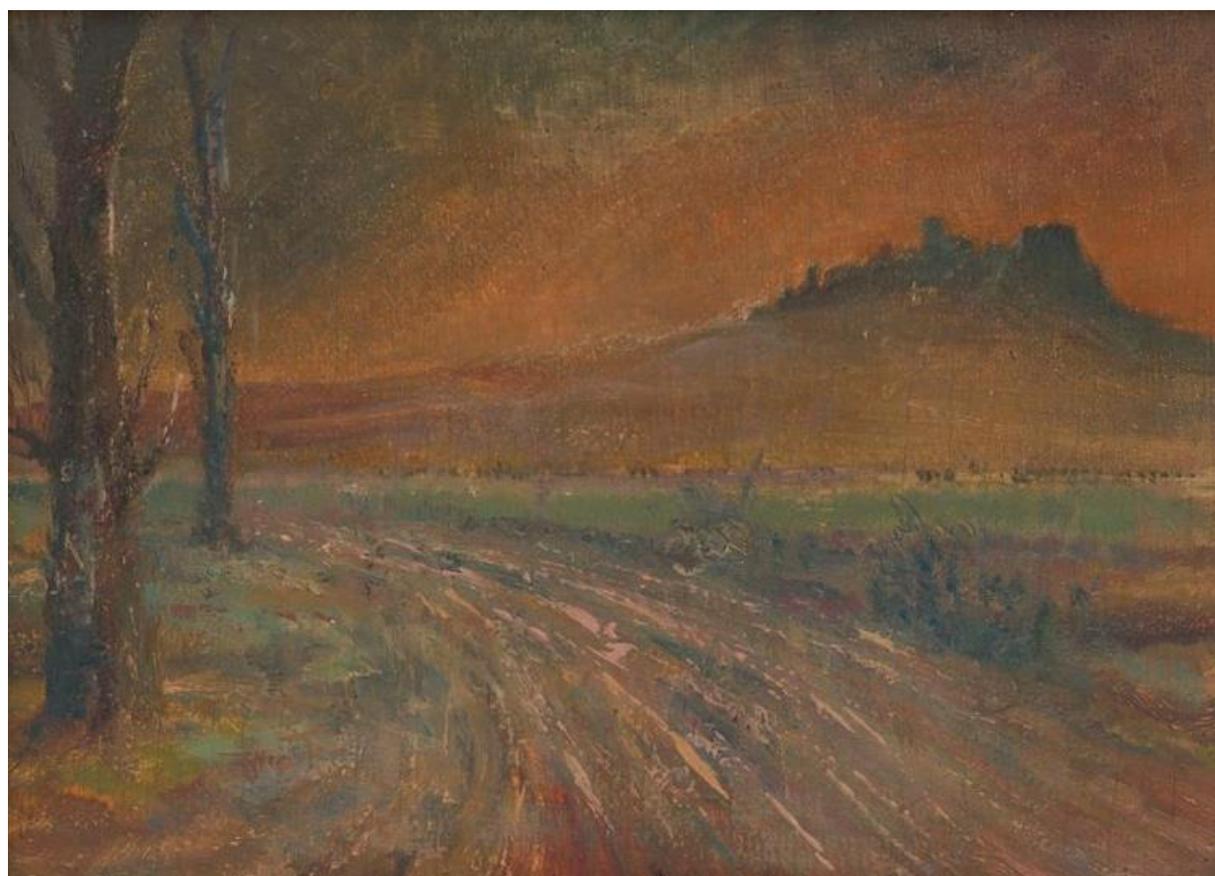
Krušnohorsko, Krušné hory - pozri *krvel*; *Čechy*

Krutek Juraj - (†1981); slovenský maliar, propagačný grafik a reštaurátor; pozri *slovenskí maliari, slovenskí grafici, slovenskí reštaurátori*

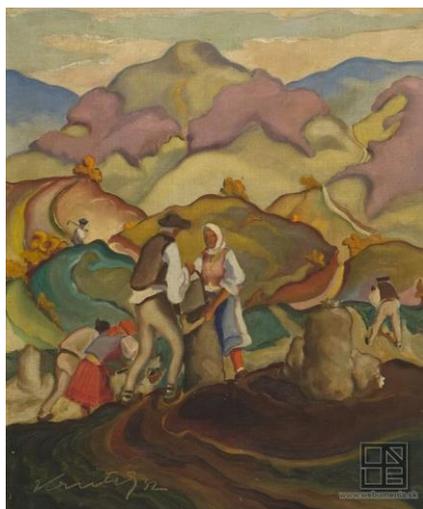
http://www.webumenia.sk/web/guest/detail/-/detail/id/SVK:SNG.O_6245/Juraj%20Krutek

J. Krutek: Bratislavský prístav (1940-1945)

J. Krutek: Spišský hrad (1940-1945)

J. Krutek: Vykopávanie zemiakov (1932-1932)

J. Krutek: Rybársky domec pri Dunaji (1942)

J. Krutek: Berchtoldov palác na Centrálnom trhovisku v Bratislave (1947)

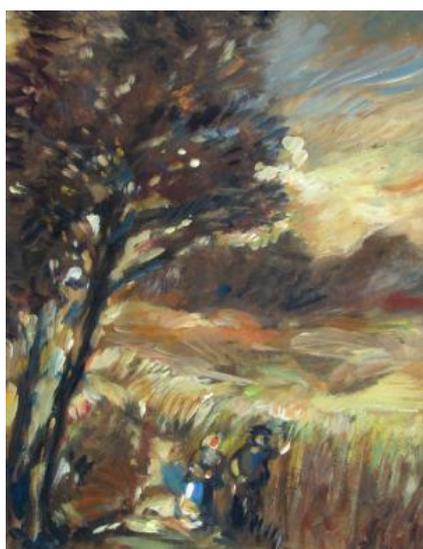
J. Krutek: Martinské hole II. (1931)

J. Krutek: Stanica v Budapešti

J. Krutek: Pohľad na bratislavský prístav

J. Krutek: Hrad Tematín

J. Krutek: V poli

J. Krutek: Opapa

krutosť - pozri *Štyri stádia krutosti*

E. Munch: Krutosť (1897)

kružba - *gotický* ornamentálny útvar z kamenných, *terakotových* profilovaných *prútov*, najmä tvar kruhu, laloku, listu, plamienku a plátu s *kružbovými* nosy zasahujúcimi do ich otvorov; zvyčajne v hornej časti *okien*, ale aj ako výzdoba *portálov*, *štítov*, *vimperkov*, *múrov* (*slepá kružba*); pôvodne v podobe *kružby negatívnej*, alebo ako rozetové okno so stĺpkmi (doba neskororománska); obrazce boli od 13.st. postupne prepracovávané a obohacované (najmä v neskornej *anglickej gotike*), napr. *lúčovito* (*rayonnantne*) v 14.st. *plamienkovito* (*flamboyantne*); *prúty* sú rovnako silné alebo tenšie ako *prúty* v dolnej časti okna; slúži tiež na členenie *kruhových okien*, rozetových okien

-kružba pôvodne slúžila na rozčlenenie okien, neskoršie bola využívaná aj na rozčlenenie a oživenie stien; do kružieb cirkevných stavieb vkladané farebné sklá (pozri *vitráž*), ktoré mali dekoratívny cieľ, alebo vytvárali biblické scény; v neskornej gotike sa kružba objavuje na *oltárnych nadstavcoch*, na *chórových laviciach*, *kazateľniciach*; objavuje sa aj v gotickej svetskej architektúre, napr. na štítoch svetských stavieb (pozri *profánny*)

-tento dekoratívny prvok bol konštruovaný kružidlom, preto sa mu hovorí „*skamenená geometria*“

pozri *triskelis*, *rozeta*, *štvorlistok*, *d'atelina* (> *oblúk d'atelinový list*) *mniška*, *panel*, *lalok*; *flamboyantná gotika*, *rayonnantná gotika*; porovnaj renesančný *arbelos*, predrománsku *celosíu*; *obloun*

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Kru%C5%BEba>

Bratia z Limburgu: Uvedenie Panny Márie do chrámu (1485-1486)

kružba lípaná - český výraz pre *kružbu slepú*

kružba negatívna - pôvodný typ kružby vytvorený otvormi v kamennom poli nad dvoma oknami preklenutými jedným oblúkom

tzv. **kružba slepá/panelová** - čes. výraz *kružba lípaná*; *kružba* v plnom múre bez otvorov, iba v dekoratívnej funkcii; často len v reliéfnej forme; tento spôsob výzdoby vznikol ako nepriamy dôsledok zasklievania okien; slepá kružba sa prikladá priamo na plochu steny, zábradlia apod.; iluzívne sa napodobňuje maľbou

Slepá kružba s chrličmi na katedrále Notre Dame v Paříži

kružba panelová - iný výraz pre *kružbu slepú*

kružba závojová - *závojová kružba*

kružbový nos - výstupok na prútoch zasahujúci do otvorov *kružby*; pozri *lalok*

-zakončenie kružbového prútu alebo spojenie dvoch prútov; môže byť tvorený iba rovnou plochou, alebo je to iba plastická dekorácia vo forme prihrotenia, niekedy trojlistu alebo štvorlistu, *heraldickej* ľalie, hlavy zvierat figúry apod.

krúžená klenba - *klenba krúžená*

kružidlo - pozri *Urizen*

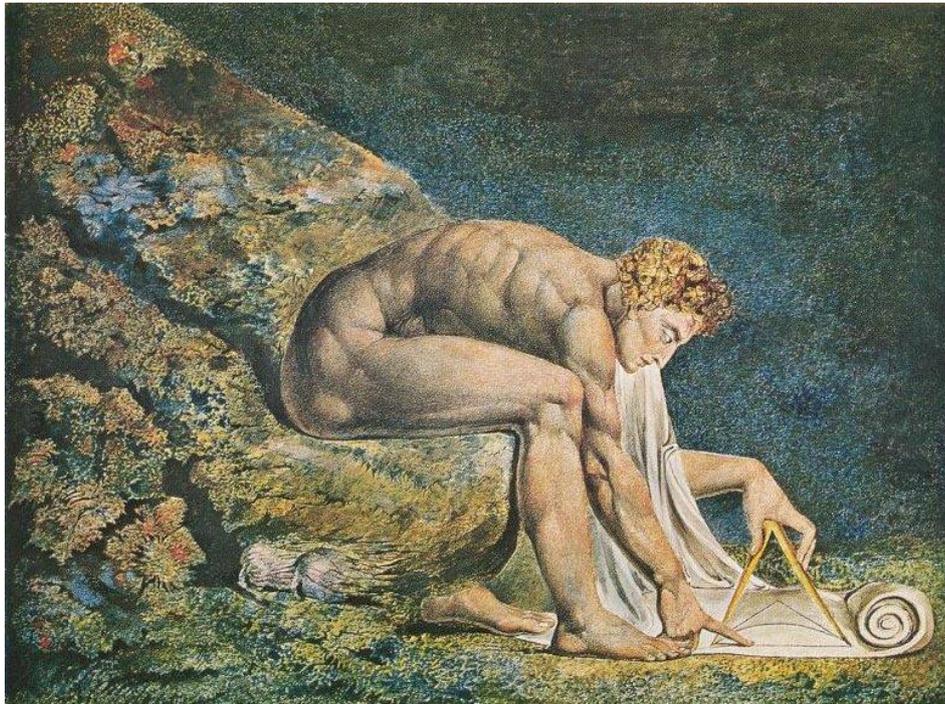
Boh ako geometer (Biblia moralisée, pol. 13.st.)

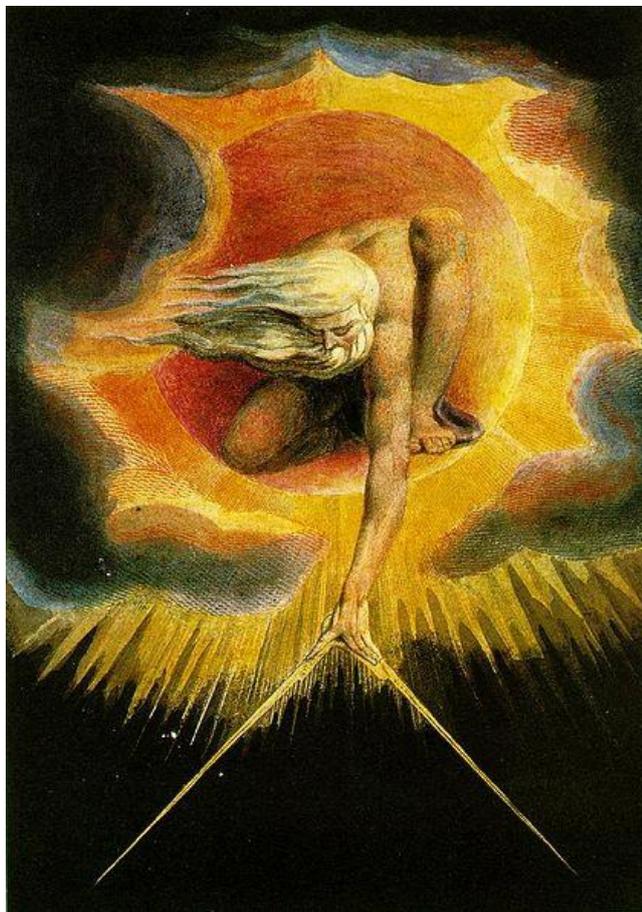
A. Dürer: Melanchólia I. (výrez, medirytina)

H. Goltzius: Scientia (rytina, 16.st.)

W. Blake: Newton (1795)

W. Blake: Starý dní (lept, akvarel, 1794)

kružidlo hmatadlové - *hmatadlo*
kružidlo proporčné - *proporčné kružidlo*

kružnica - v *matematike*: *krivka*, ktorej body majú rovnakú vzdialenosť od *stredy*; kružnica ohraničuje *kruh*; štvrtinu obvodu kružnice tvorí *kvadrant*

pozri *križ slnečný*; *gnómón*; *guillocheria*; *križ slnečný*, *križ keltský*, *križ koptský*

kružnica základná - základná kružnica

***krv** - v súvislosti s heslom *kameňovanie*: vlastné ukameňovanie bolo pôvodne *trestom*, ktorý zaručoval vykonávateľom, aby si neznečistili ruky od krvi, ktorej sa prisudzovali *magickú* vlastnosť (v *jahvizme* krv je sídlom *života*); preliatie krvi poškvŕňuje zem (*Numeri 35,33*; *Exodus 29,33*; *Levitikus 10,17*)

Eberhard: v čínštine sa rozlišujú dva druhy krvi, čerstvá ľudská, ktorá prýšťa z rany, je červená a je symbolom *života*; iná je krv tmavá, *menstruačná*, ktorá je *nečistá* a dotyk s ňou prináša *choroby* a *nešťastie*; v krvi červenej sídli duša; predmet natrený krvou získava *magickú* silu; ak sa podarí poľfkáť *démona* krvou, musí na seba vziať pravú podobu; pri vysviacke božích obrazov (pozri *bohovia čínski*) sa maľujú *oči* krvou, čím sa maľbe alebo postave vdýchne *duša*; existuje veľa príbehov, v ktorých maliar zobrazil draka, a kupec, ktorý obraz kúpil, mu vytkol, že nedorobil oči; keď to maliar napravil, premenilo za zobrazenie draka a skutočného a drak odletel; v iných príbehoch *deti* hľadajúce *kosti* zomrelých rodičov, alebo *vdovy*, pátrajúce po *pozostatkoch* svojich manželov, sa pichnú, a keď vytryskne krv, vsiakne sa iba do kostí zomrelého príbuzného, nikdy nie do kostí cudzieho človeka; tak môžu byť pozostatky pozbierané a prevezené do vlasti; krv môže byť použitá pri skúške *čudnosti*; na svoju obhajobu sa žena musí pichnúť do tváre a nechať kvapnúť krv do vody; tá sa nemieša, ale zostane ako *perla*; krv *panny* zostane červená, nikdy nesčernie; mužské *sperma* je premenená krv; muž, ktorý vydá veľa semena, si tak poškodzuje zdravie; rovnako je krvou aj *materinské mlieko*; ak sa postaví miska s materinským mliekom v noci do *rosy*, zmení sa do rána na krv; naproti tomu zlý sen o „krvi na posteli“ znamená, že žena bola *necudná* (pozri *smilstvo*)

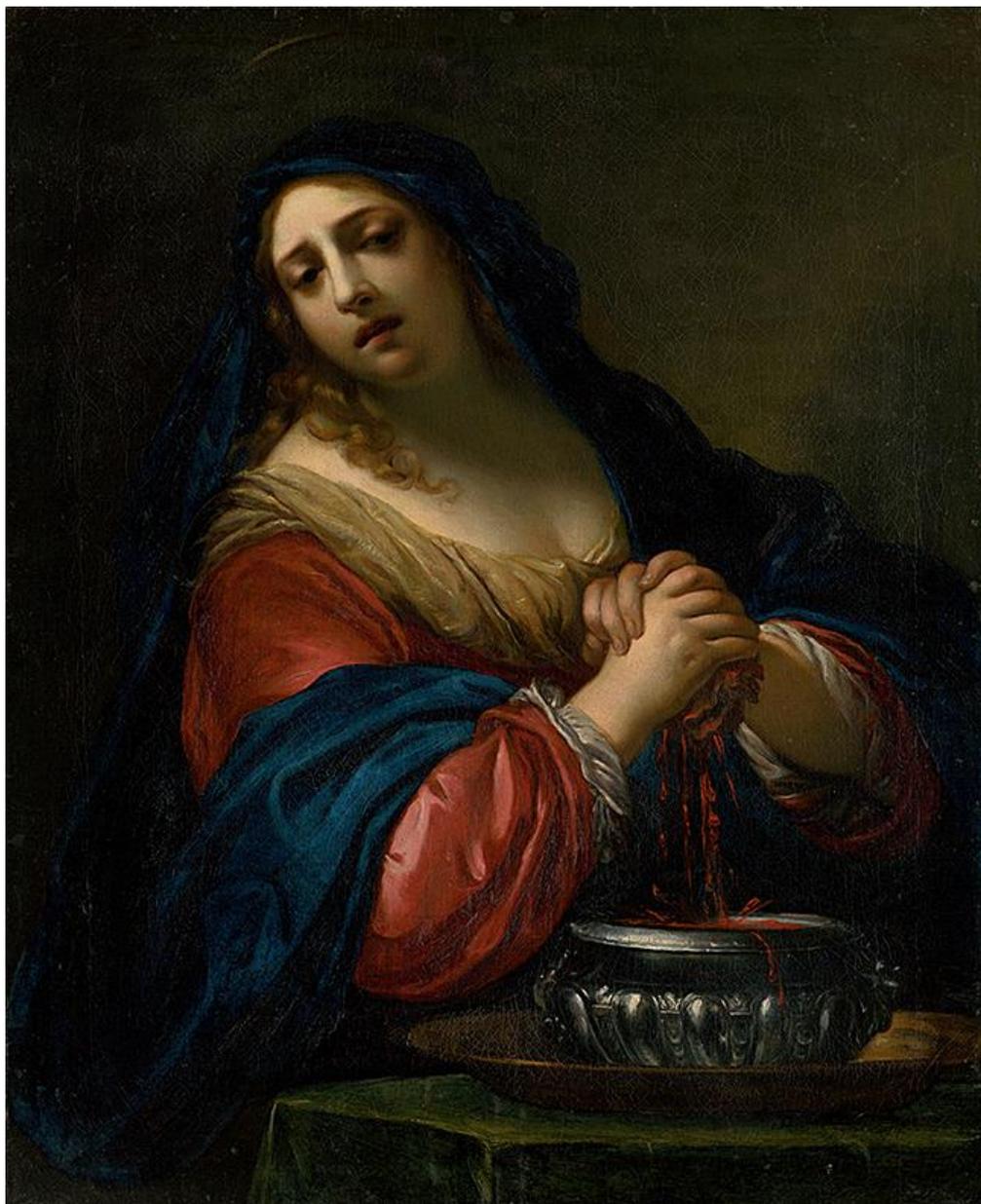
pozri *víno*, *eucharistia*; *holub* (*Biedermann*); *granátové jablko*, *koral* (*Becker*); *páv*, *Medúza*; *vlkodlak*, *upír/vampír*, *Azeman*; *Muž bolesti*; *fontána krvi*, *Kristova krv*, *mystický lis*

L. Cranach st.: Muž bolesti (1573)

P. P. Rubens alebo F. Snyders: Hlava Medúzy (1617-1618)

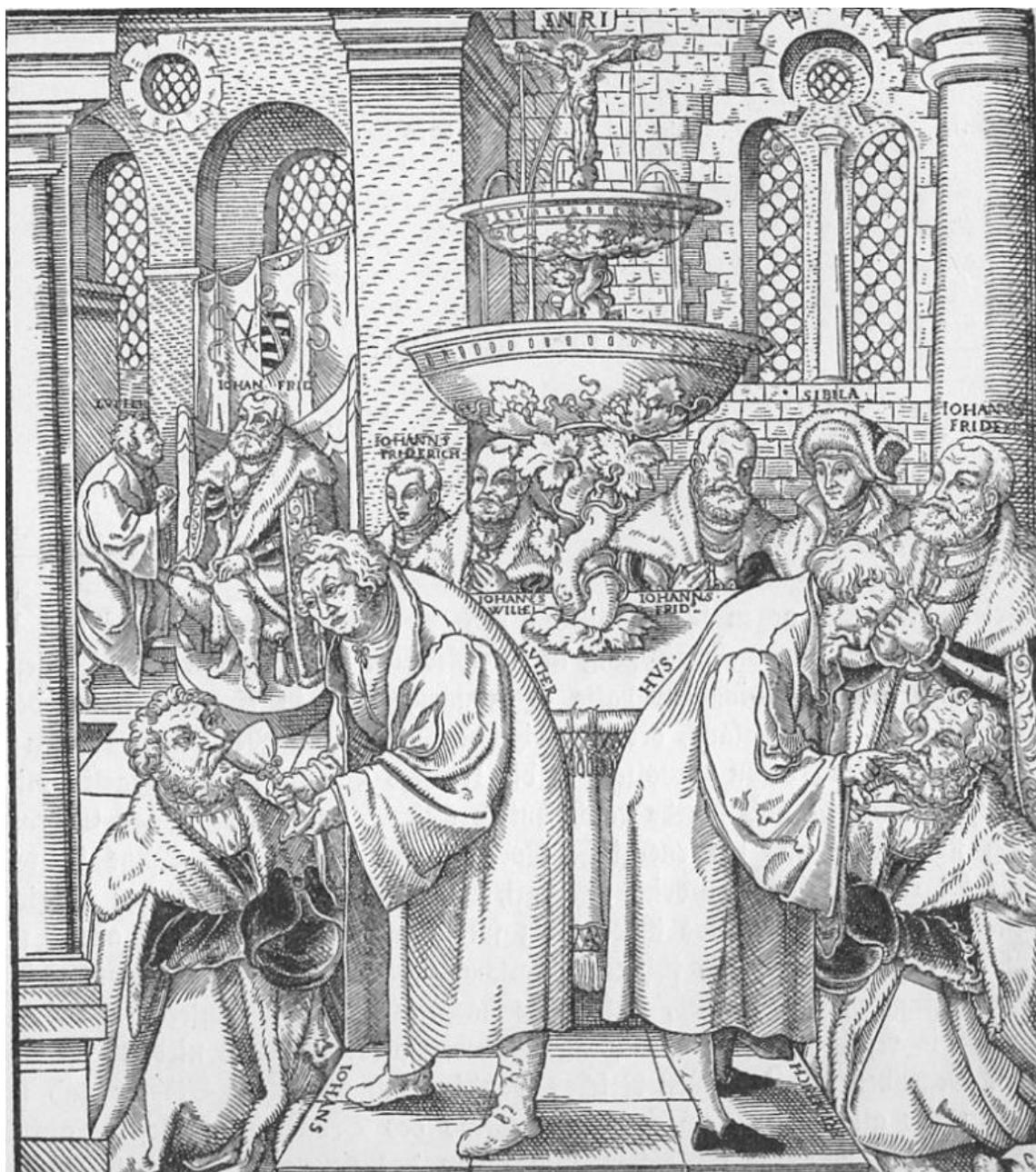
Taliansky maliar z 1. polovice 17.storočia: Sv. Praxedis (1650-1700)

L. Corinth: Na bitúнку (1893)

***krv dračia** - tmavočervené červené *farbivo* živicového charakteru z plodov ratanových stromov: palmy *Daemonarops draco*, *Calamus draco*; prášok alebo kúsky rozpustené v alkohole, organických rozpúšťadlách a *balzamoch*; užívané do *lazúr*, najmä pri príprave *lazúry zlatej/zlatolaku/tzv. laku zlatého*; v stredoveku dračia krv napodobňovala *plátkové zlato* (*Waschgold*); dračia krv rozpustená v liehovom pojidle zafarbuje rámy obrazov do červena; pozri *zlátenie*; *farbivo organické*

Krv piatich svätých rán - ikonografická podoba *prameňa života*; námet sa zrodil vo Flámsku na sklonku neskorého stredoveku z kultu Kristovej svätej krvi (pozri *Kristova krv*); námet má podobu prameňa života (napr. v podobe ruky), v ktorej z *piatich svätých rán Kristových* v hornom poschodí steká krv cez otvory do spodnej časti, do fontány milosti (angl. *fontaine mercy*); svätci, mučeníci, patriarchovia a proroci držia zlaté kalichy svätej krvi a vlievajú ich obsah do fontány; veriaci držia svoje srdcia a prijímajú kvapky krvi, alebo napr. v podobe oviec pijú z fontány; pozri *päť svätých rán*

L. Cranach st.: Alegória protestantského znamenia sviatosti a skutočnej prítomnosti Krista v eucharistii (fontána krvi, krv z piatich svätých rán, 1550)

Fontána krvi (mexická ikona, 18.st.)

***krv sv. Jána** - jeden z početných starovekých a stredovekých názvov pre *karmín*; zber vošiek, z ktorých sa *farbivo* vyrábalo, začínal v deň *slnovratu* a bol zahajovaný náboženskými obradmi v deň sviatku *sv. Jána*

***krv slepačia** - Biedermann v súvislosti s heslom *slepek*: podľa predstáv antickej medicíny mierni slepačia krv prílišné sexuálne túžby; pozri *erotika/sex*

***krv volská** - *volská krv*

krvácanie - v stredovekej *mágii* pozri *karneol*

krvácanie farby - škodlivý efekt; rozpustnosť *pigmentov* a vytváranie široko ohraničených škvŕn, napr. po použití *fixatívu* v technike *pastelu*, pri užití *asfaltovej farby* (pozri *malba asfaltová*); v závesných obrazoch a *nástennej malbe* prestupovanie spodných vrstiev farieb hornými a ich zafarbovanie; jav vyvolaný pôvodne aj dobre zaschnutou spodnou farebnou vrstvou, ktorá po prekrytí mokkými hornými vrstvami opäť zmäkne; v *grafike* je krvácanie farieb vyvolané pri tlači oddelením *pojiva* od *pigmentov* a prejavuje sa rozpijaním *farbiva*

Krvavé divadlo - *Zrkadlo mučeníkov*

krycia bieloba - *bieloba krycia*

krycia farba - *farby krycie*

krycia mohutnosť pigmentov – český výraz *kryvosť*; schopnosť *pigmentu* zakryť farbu pod sebou; každý pigment má inú kryciu schopnosť; to závisí od optických vlastností daného pigmentu, predovšetkým od množstva odrazeného svetla (pozri *index lomu svetla*); pozri *farba ilustračná*

krycie farby - *farby krycie*

krycie pigmenty - *pigmenty krycie*

krychle - český termín pre *kocku*

krychlová hlavica - *hlavica krychlová*

krychlový vlys - *vlys krychlový*

Krym - polostrov na severe Čierneho mora; súčasť Ukrajiny a v súčasnosti po anexii súčasť Ruska; pozri *Kalchás; Klement*

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Krym_\(polostrov\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Krym_(polostrov))

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Krym_\(republika\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Krym_(republika))

Krymská vojna - porovnaj *bataillisti*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Krymsk%C3%A1_vojna

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D1%8B%D0%BC%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F_%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D0%B0

krypta - lat. *crypta*; z gréc. κρύπτη/*krypte* – „ukrytý, súkromný“; hrobka v podobe kamennej klenby alebo komory pod podlahou; hrobka pravdepodobne obsahuje *sarkofágy*, *rakvy* alebo *relikvie*; pôvodne boli krypty zvyčajne pod hlavnou *apsidou* kostola, ako v opátstve Saint-Germain en Auxerre, ale neskôr umiestňované aj pod *lodami* a *transeptmi*; občas bola krypta na prízemí na vyvýšenom mieste kostola (kostol sv. Michala v Hildesheime)

-v architektúre podzemná, často viacloďová *pohrebná kaplnka* pod zvýšeným *chórom*, osvetlená oknami v podnoží *kostola*; od 7.st. a osobitne v *predrománskej* a *románskej* architektúre slúžila kultu *svätcov* a pochovaných; predchodcom krypty bolo ranokresťanské *confesio*; stredoveké krypty plnili súčasne funkciu *náhrobku*; vybavené kamennou alebo bronzovou *náhrobnou doskou*, ktorá zakrýva *tumbu* alebo hrob zapustený do dlážky chrámu; spočiatku bez výzdoby, neskoršie reliéfne zobrazujúce zosnulého (Parlérove náhrobky vo *chráme sv. Víta* (pozri *Pražský hrad*); pozri *cintorín, confesio*

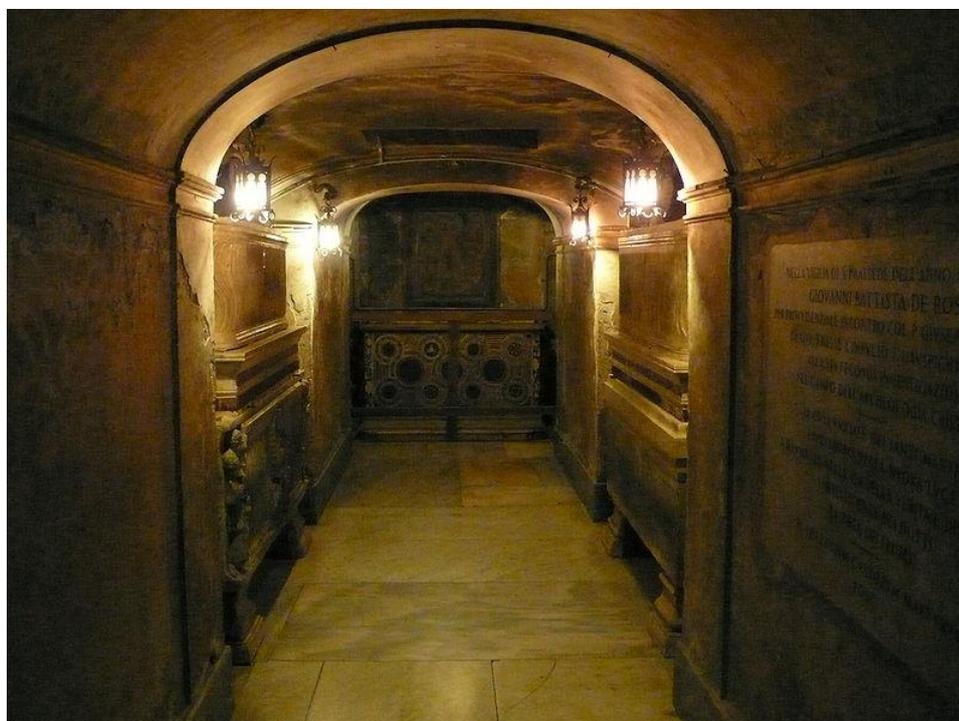
Dudák v súvislosti s heslom *klenba krížová*: jednoduchá krížová klenba (bez *rebier*) sa využívala už v kryptách románskych kostolov (kláštor Břevnovský, Svatojiřský v *Prahe*)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Crypt>

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5_%D0%B8%D1%81%D0%BA%D1%83%D1%81%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE

Krypta vnútri katedrály Bayeux v Normandii (12.st.)

Krypta kostola Santa Prassede v Ríme (9.st.)

krypta halová - taliansky variant preberaný od 9.st., s trojlodňovou klenbou na stĺpoch; vedie až za križenie lodí (pozri *viazaný systém*, *transept*); pre jej výšku bolo potrebné zvýšiť dlážku *chóru*

krypta chodbová/krypta stolová - jedna alebo niekoľko križujúcich sa štólní

krypta polkruhová - tiež *krypta prstencová*

krypta prstencová/krypta polkruhová - chodba vytvárajúca polkruh s *pohrebnou komorou* v závere oblúka; porovnaj *kolumbárium*

krypta stolová - tiež *krypta chodbová*

kryptogenný, kryptogenetický - nejasného pôvodu

kryptografia – 1.tajné alebo šifrované *písmo*; pozri *šifra*

2.v psychológii metóda na identifikáciu a interpretáciu skrytých motívov na základe analýzy nevedome tvoreného písomného prejavu

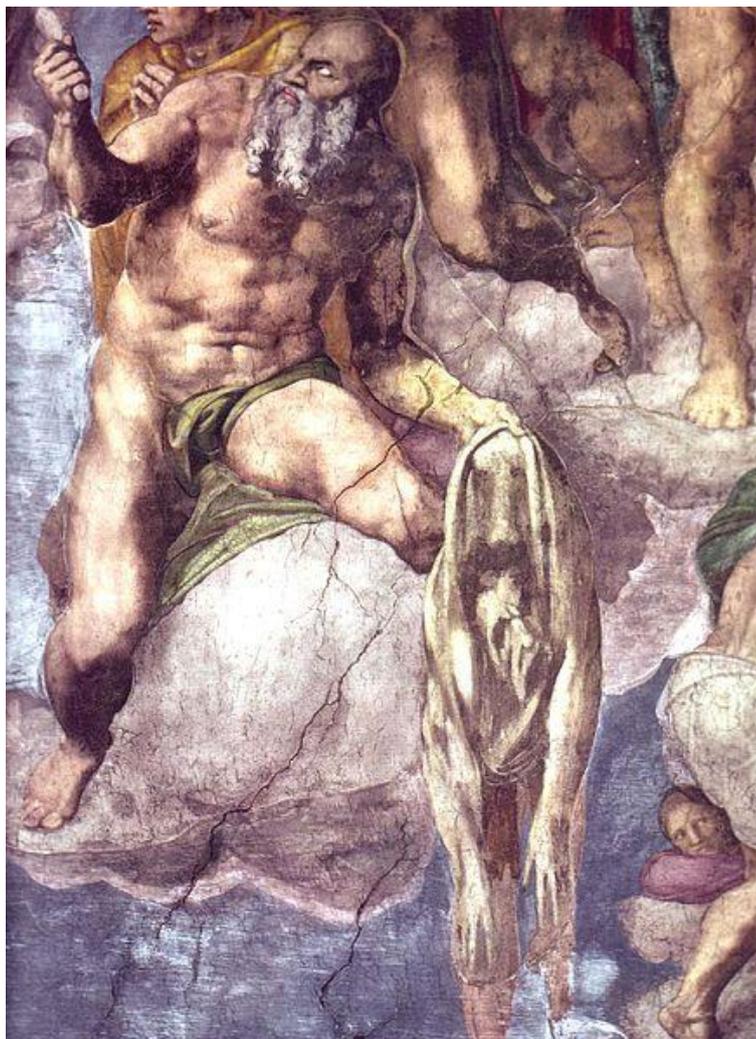
kryptogram - text alebo zobrazenie so skrytým významom; pozri *anonym, ichthys; katakomby*

kryptoportikus - podzemný alebo polo zapustený stĺpový priestor, vchod s krytým *stĺporadím*; pozri *portikus*

kryptoportrét - tiež *skrytý portrét*; najčastejšie v staroveku (*antika*) v súvislosti so zákazom zobrazovania smrteľnej osoby, nakoľko zvečnenie bolo vyhradené iba božstvám (za trestný čin kryptoportrétu súdený *Feidiás*, keď sám seba a Perikla zobrazil na štítových reliéfoch *Aténinho* chrámu na *Akropole*); v neskorom stredoveku kryptoportréty *donátorov* ako *svätcov*, alebo umelcov samotných, ktorí svoju podobizeň použili vo svojom diele ako model k rôznym mytologickým postavám (*Michelangelo, Caravaggio, Raffael* a ď.); porovnaj *portrét instančný; Raffael (Aténska škola), Parnas*

S. Botticelli: Autoportrét z Klaňania troch kráľov (detail)

Michelangelo: Svätý Bartolomej (autoportrét vo forme stiahnutej kože v rukách apoštola, detail Posledného súdu)

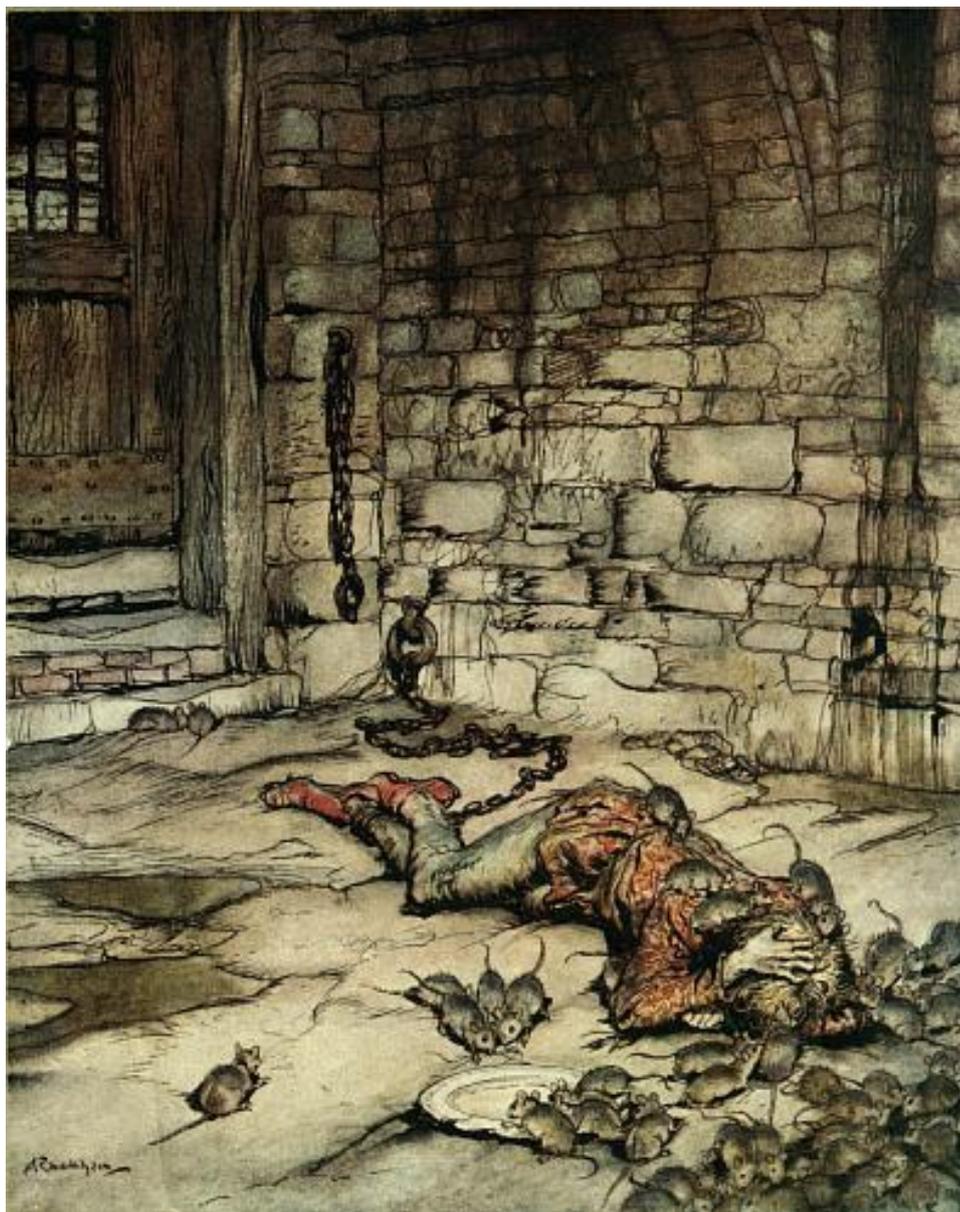
Caravaggio: Dávid a Goliáš (Carravagiov portrét ako hlava Goliáša)

A. Gentileschi: Kleopatra (1620)

krysa - Becker: v *Ázii* často zviera ohlasujúce *šťastie*; v *Japonsku* sprievodca boha *bohatstva*; v *Číne* a na *Sibíri* je neprítomnosť krýs v dome znepokojivým znamením; šramotenie krysy znamená, že počítajú *peniaze*; i indickej mytológii je *jazdeckým zvieraťom* boha *Ganéši*; naproti tomu v *Európe* je krysa v ľudovej viere považovaná za stelesnenie *choroby, čarodejníctva, démonov a prízrakov*; ak však krysa opúšťa dom, hodnotí sa to aj tu ako neblahé znamenie, avšak z racionálnych dôvodov (znamenie úbytku zásob alebo ohlasujúci sa nedostatok); krysa je prvé znamenie čínskeho *zverokruhu* a zodpovedá *Baranovi*; pozri *mor*

Eberhard: krysa je prvé zviera v starom *čínskom kalendári*; povest' vypráva, že rad *zvierat*, ktoré chceli byť prijaté do *zverokruhu*, viedol byvol (krava); krysa si mu ale nepozorovane vyliezla na chrbát, a keď sa zvieratá zoradili, aby mohli byť menované, zoskočila krysa dole; tak sa stala prvým zvieraťom *zverokruhu*; krysa je spájaná s *peniazmi*; keď počuť v noci jej hľadanie, hovorí sa, že ráta peniaze; „krysa na peniaze“ je tiež nadávka pre *lakomca*; kedysi ľudia nechali krysy určité dni na pokoji (3.deň dvanásteho mesiaca, alebo 7.deň dvanásteho mesiaca, alebo 19.deň prvého mesiaca), lebo verili, že je to krysí svadobný deň; v jednej čínskej rozprávke je to práve krysa, ktorá človeku priniesla *ryžu*; krysy môžu byť tiež *démoni*, predovšetkým mužskí démoni, na rozdiel od líšok, ktoré sa zjavujú ako ženy; keď sú v dome krysy, čoskoro sa objavia aj *mačka*, lebo vie, že rodiny čoskoro schudne; v starých textoch sa občas píše o *krysom tanci*, kedy krysy stoja na zadných nohách, predné si položia na hlavu a spievajú; na rozdiel od krýs nemajú *myši* v čínskej symbolike žiadny význam, možno preto, lebo nie sú tak škodlivé, možno aj preto, že majú obe zvieratá rovnaké meno šu a iba keď treba živočíšny druh rozlíšiť; hovorí sa krysám „lao šu“ (stará myš); na *Nový rok* sa na pekinských trhoch konali predstavenia myších divadiel

A. Rackham: Ilustrácia k balade Mladá Beckie (1919)

krysař - čes. výraz pre *potkaniara*; pozri *potkaniar z Hameln*

krysí tanec - *tanec krysí*

kryštalickosť - v maliarstve a sochárstve *tvar* pripomínajúci minerálne formy, kryštály; vyznačuje sa priamkami, plochou rovinou tvaru, kontrastnými prechodmi; viaže na seba významy neživej prírody a zákonitosti poriadku, ktorému podlieha a ktoré formou umenia prenáša aj na človeka a spoločnosť; prináša významy racionality, geometrizácie a konštrukcie, mužského kozmického princípu (pozri *jang*, *mužský princíp*); jeho náprotivkom je *biomorfnosť*; pozri *vegetabilný*, *atropomorfný*

B. Kolčáková: Zimná krajina (1965)

Kryštof - český prepis mena *Krištof*

kryt leptársky - leptársky kryt

kryt mäkký - 1.pružný netvrdnúci kryt na kovové dosky pri *grafickej* technike *tlač z hĺbky*; pozri *mostik*; *živica*
2.*vernís-mou*, grafická technika za použitia mäkkého krytu
3.*grafický list* v technike *vernís-mou*

Baleka v súvislosti s heslom *tlač z hĺbky*: do tlače z hĺbky patria rytiny (*oceľoryt*, *mediryt*, *suchá ihla*, *mezzotinta*) a lepty (mäkký kryt, *akvatinta*, *bodkovaný lept*, *kriedový lept* apod.)

pozri *kryt leptársky*; *lept*; *fotogram*; *kostený hrot*

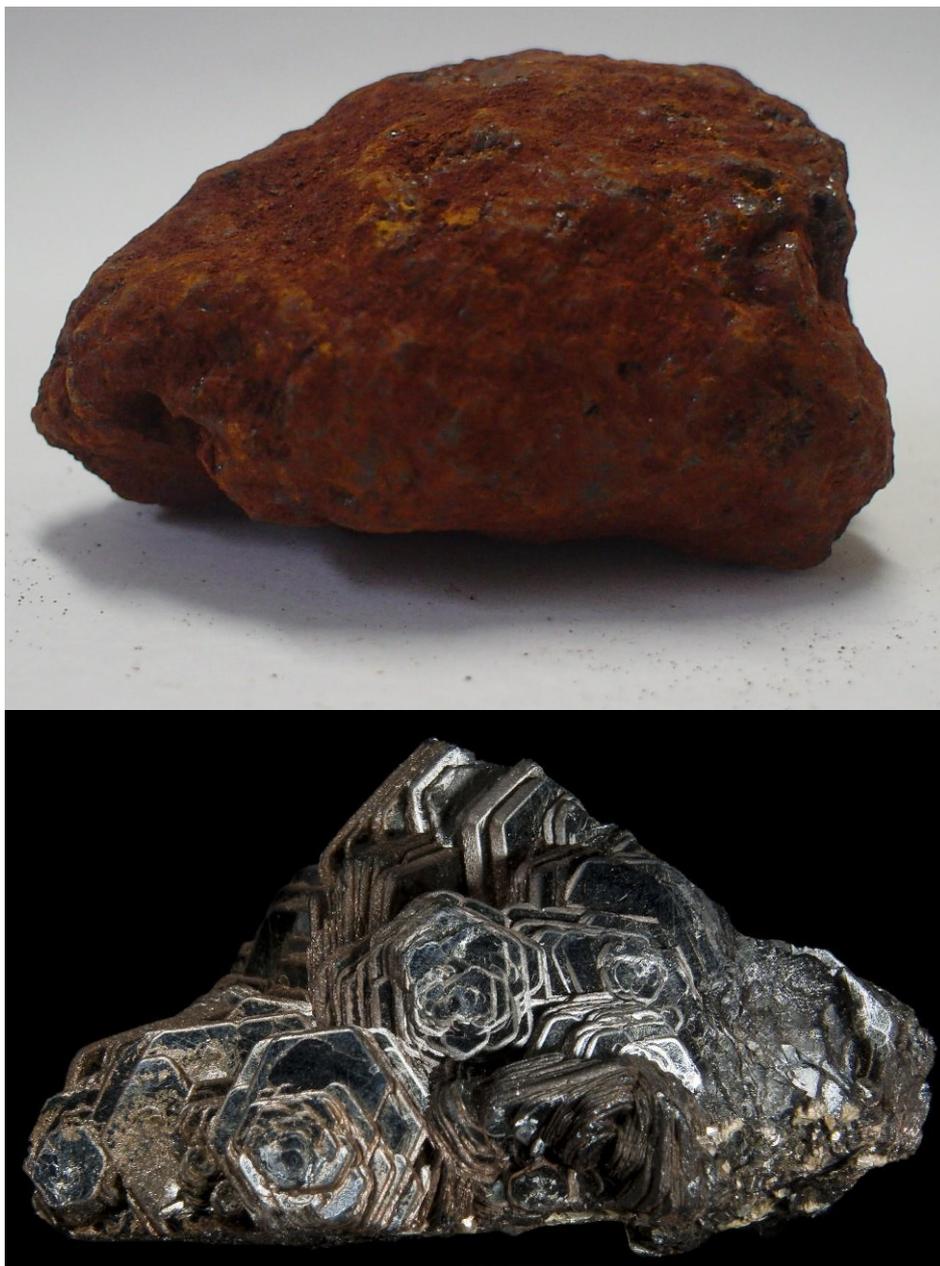
krytina - pozri *škridla*, *šindel*, *prejza*, *kôrka/korýtka*, *otiepka*, *došek*; *krokva*, *krov*

kryvosť - český výraz pre *kryciu* *mohutnosť pigmentov*

krveľ/hematit - český výraz *krevel*

Täubl: chemickým zložením oxid železitý; kryštalizuje v sústave klencovej; tvrdosť 5-6, hustota 5,25; farba tmavo tehlovo červená až oceľovo čierna (čierny vryp); brúsi sa do tabuľkovca a osadzuje sa ako kameň do *pečatných prsteňov*; lesklé celistvé odrody sa užívajú na vyhotovovanie *kameňorytín (gem)*; nálezisko: *Anglicko*, bývalé sovietske štáty, *Švédsko*, ostrov *Elba*, v *Čechách* na *Krušnohorsku* a v *Sliezsku*; pozri *červen leštiaca/rúž*

Baleka: písadlo vo forme hematitu zlisovaného do tyčinky; používané v *sochárstve* na zakresľovanie na *kameň*; zanecháva červenú stopu, nepremašťuje kameň; *krveľ* používaný v starovekom umení aj na výrobu *pečatidiel* (pozri *krétsko-mykénska kultúra*); *krevel* slúži ako zdroj *farbiva minerálneho: červene perzskej*

Hematit

Křivoklát - hrad Křivoklát

křížmo - český termín pre *krizma*

Ksenofontov Ivan Stepanovič - (†1875); ruský akademický maliar, žiak K.P. Brullova a F.A. Bruniho

http://www.karay-s.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=362:ksenofontov&catid=89:history&Itemid=163

https://www.google.sk/search?q=%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD+%D0%9A%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D1%84%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%B2+%D1%85%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB0QsARqFQoTCJWHO_eShcgCFQS2FAodrDkMIA&dpr=1#imgrc=QyI5SwdM7-iTzM%3A

I. S. Ksenofontov: Zatratenie Cháma (19.st.)

ksepana mudra - „gesto postrekovania nektárom“; mudra predstavuje kropenie nemorálnosti nektárom; v tomto geste sú dve dlane spojené s prepletenými prstami a len ukazovák je natiahnuté dole; pod ukazovákmi dole je niekedy váza alebo miska; opačne vyzerá *uttarabodhi-mudra*; v jóge ksepana mudra určená na uvoľnenie negatívnej energie; pozri *mudra*

ksí - písmeno gréckej abecedy Ξ ξ

Kto je najväčší - (Matúš 18,1-4; Marek 9,33-37; Lukáš 9,46-48); jedno z Ježišových poučovaní učeníkov; pozri *Ježiš vyučuje apoštolov*

H. N. Natalis podľa B. Passeri: Kristus vyučuje apoštolov. Kto je najväčší (1594)